

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ ВИКЛАДАННЯ**

**БІБЛІЙНІ ОБРАЗИ-СИМВОЛИ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЕТИЧНИХ
ТЕКСТАХ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 09- 251 групи

Напряму підготовки:

014 Середня освіта (Мова і література
англійська)

Петрова Маргарита Євгенівна

Керівник: к. філол. н., доц. Поторій Н. В.

Рецензент: к. філол. н., доц. Борисова Т. С.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БІБЛІЙНИХ ОБРАЗІВ-СИМВОЛІВ В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ.....	7
1.1. Співвідношення понять «образ», «символ» та «образ-символ» у лінгвістичній парадигмі	7
1.2. Лінгвокогнітивна природа біблійного образу-символу	16
1.3. Біблійний образ-символ як репрезентант біблійної картини світу.....	25
РОЗДІЛ 2. БІБЛІЙНИЙ ОБРАЗ-СИМВОЛ ЯК ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ТЕКСТОВИЙ КОНСТРУКТ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ	30
2.1. Вербальна площина біблійних образів-символів в англіїськомовних поетичних текстах	30
2.1.1. Структурна класифікація мовних репрезентантів біблійних образів-символів	30
2.1.2 Класифікація мовних репрезентантів біблійних образів- символів за семантико-стилістичним критерієм	43
2.2. Концептуальна площина біблійних образів-символів в англіїськомовних поетичних текстах.....	51
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87

ВСТУП

Вивчення проблеми образності мови має багатовікову історію і сягає своїм корінням ще античної філософії та риторики. Однак дослідження в цьому руслі не втрачають своєї актуальності й сьогодні, оскільки з розвитком наукової думки і виникненням нових парадигм постійно виникають невирішені питання, одним з яких є проблема кореляції образу з різними семіотичними знаками, зокрема вербальними символами.

Дослідження лінгвістичної сутності та співвідношення образу та символу призвело до появи у сучасному мовознавстві такого поняття, як «обра-символ». Складність та багатоаспектність феномену образу-символу зумовлює існування різноманітних підходів до його вивчення не лише в сфері лінгвістики (Л.І. Белєхова, Т.Ю. Горчак, О.П. Левченко, Т.З. Черданцева, П.С. Хаботнякова, О.В. Шелестюк, С.М. Альбот, G.L. Anderson, M. Eliade та ін.), але й літературознавства (О.Б. Борисова, А.Е. Balakian, M. Beebe, A. Symons та ін.) та філософії (О.О. Макейчик, Б.А. Успенський, К. Юнг та ін.).

Особливим різновидом образів-символів є біблійний образ-символ, дослідження якого у контексті сучасних лінгвістичних розвідок здійснювалося з позиції різних підходів на матеріалі різних мов і різножанрових художніх текстів (Н.В. Швидка, В.В. Желязкова, С.В. Ленська, П.С. Хаботнякова, О.О. Решетняк та ін.). Однак, маловивченою залишається проблема біблійних образів-символів у сучасній англійськомовній поезії, що зумовлює **актуальність** обраної теми кваліфікаційного дослідження. Актуальність роботи також зумовлена її відповідністю загальному спрямуванню сучасних когнітивно-постологічних студій на встановлення особливостей взаємодії між мовою і мисленням. З'ясування лінгвокогнітивних механізмів формування біблійних образів-символів у текстах англійськомовної поезії дає змогу

встановити специфіку рецепції та осмислення Святого Письма сучасними митцями слова.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційну роботу виконано на кафедрі англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету в межах наукової теми «Лінгвокогнітивні і комунікативно-прагматичні аспекти дослідження тексту» (державна реєстрація №0117U006792).

Мета дослідження – розкрити лінгвокогнітивні механізми формування та особливості функціонування біблійних образів-символів у англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- встановити кореляцію понять «образ», «символ» і «образ-символ» у лінгвістичній парадигмі;
- обґрунтувати теоретичні засади дослідження біблійних образів-символів у лінгвокогнітивному аспекті;
- проаналізувати особливості вербальної плану вираження біблійних образів-символів в англійськомовних поетичних текстах;
- реконструювати концепти та концептуальні метафори, об'єктивовані біблійними образами-символами в англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть.

Об'єкт дослідження – біблійні образи-символи в англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть.

Предмет дослідження – є лінгвокогнітивні механізми формування біблійних образів-символів та особливості їх функціонування в англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть.

Дослідження проведено на **матеріалі** англійськомовних поетичних текстів ХХ-ХХІ століть.

Досягнення мети і завдань передбачає застосування системи **методів і прийомів дослідження**: *метод лінгвістичного спостереження та опису* для інвентаризації й систематизації лексичного матеріалу; *метод інтерпретаційно-текстового аналізу* для виявлення в поетичних текстах прийомів актуалізації біблійних образів-символів; *методи семантичного, компонентного і дескриптивного аналізу* для опису номінативного простору біблійних образів-символів, виявлення їх значення у досліджуваному фактичному матеріалі; *концептуальний аналіз* для реконструкції об'єктивованих біблійними образами-символами концептів і вилучення метафоричних концептуальних схем, які лежать в основі їх формування; *метод когнітивного аналізу* для визначення лінгвокогнітивних операцій та процедур модифікації концептуальних тропів, які лежать в основі формування біблійних образів-символів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі вперше досліджено особливості лінгвокогнітивних механізмів формування та функціонування біблійних образів-символів у англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть, зокрема систематизовано способи їх мовної актуалізації за структурно-синтаксичними і семантико-стилістичними критеріями, реконструйовано концепти та концептуальні тропи, що лежать в основі їх формування.

Практичне значення отриманих результатів зумовлюється можливістю їх використання при викладанні «Практичного курсу англійської мови», «Практики усного і писемного мовлення англійської мови», а також лекційних курсів зі «Стилістики англійської мови», «Інтерпретації художнього тексту», спецкурсів із когнітивної лінгвістики, при написанні курсових і кваліфікаційних робіт здобувачами.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БІБЛІЙНИХ ОБРАЗІВ-СИМВОЛІВ В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ

1.1 Співвідношення понять «образ», «символ» та «образ-символ» у лінгвістичній парадигмі

Центральні поняття нашого дослідження – образ і символ – є дуже близькими. Онтологічно обидва поняття мають нелінгвістичну природу, а традиція їх вивчення бере свій початок ще в працях античних філософів.

Досить детально теорію образності було розроблено в працях античного філософа Платона, який ототожнював образ ідеям – безтілесним сутностям, що існують до речей, поза ними й незалежно від них [66, с. 236]. У працях Аристотеля теорія образу, розроблена Платоном, знаходить свій подальший розвиток, однак філософ, на відміну від свого попередника, вважає, що джерелом образів є матеріальний світ (почуття, відчуття, уява), а не ідеї [7, с. 430].

Теорія образності Платона і Аристотеля лягла в основу подальших філософських розвідок з даного питання. Сучасні філософи трактують образ як результат реконструкції об'єкта в свідомості людини [45, с. 128].

У лінгвістичних розвідках (О.О. Потебня, Н.А. Арутюнова, Г.О. Винокур, В.В. Виноградов, С.М. Мезенін, В.А. Кухаренко та ін.) образність трактується з точки зору семантичної двоплановості, як наявність у мовної одиниці слововживань або вже сформованого переносного значення з яскравим, «живим» виражально-зображальним ефектом, побудованим на метафоричних, рідше метонімічних та інших асоціаціях [62, с. 101].

Дослідники-лінгвісти вивчають словесні образи, які трактуються як один зміст, що виражається в особливій звуковій формі і слугує формою іншого змісту, який не має особливого звукового змісту [22, с. 28]. В.В. Виноградов дає таке визначення словесного образу: «це образ втілений в словесній тканині літературно-естетичного об'єкта, створений зі слів та за допомогою слів» [22, с. 94].

Н.Д. Арутюнова основними признаками поняття «образ» у лінгвістиці вважає:

- 1) синтетичність;
- 2) в образі зафіксовано усвідомлення фундаментального факту віддільності та відтворюваності форми;
- 3) наслідком цього є «природна» кореляція форми та змісту;
- 4) образ єдиний: в його структурі потенційні сторони знака – те, що визначає і те, що визначається – не сформовані і не розділені семіотичною зв'язкою;
- 5) невизначеність змістової сторони образу не дозволяє йому бути об'єктом розуміння: образи інтерпретуються і осмислюються;
- 6) образ більшою мірою пов'язаний з об'єктами дійсності, ніж з категоріями смислу;
- 7) середовищем існування образів є людська свідомість;
- 8) образ може бути в свідомості лише за умови віддаленості об'єкту з поля прямого сприймання;
- 9) образи стихійно складаються в свідомості;
- 10) образ не співпадає в точності з дійсним об'єктом, це лише його модель;
- 11) відхід образу від оригіналу (прообразу) має межі, які означенні межами класу [10, с. 322].

Словесні образи можуть отримувати своє матеріальне втілення в мовних одиницях різних рівнів: образ може передаватися одним словом, словосполученням, реченням, понадфразовою єдністю, може займати цілий розділ або навіть охоплювати композицію цілого роману [8, с. 61]. На думку С.М. Мезеніна, слово (лексема) є найбільш продуктивним при створенні образу (метафори), однак інші мовні одиниці також мають образні потенції, зокрема, образність фонем (а саме їх мовні маніфестації – алофони, звуки) проявляється в ономапої та алітерації, одиниці фраземного рівня (словосполучення) – в предметному порівнянні, образність в реченні проявляється як і в слові, але референтом у цьому випадку є не окремий предмет, а типова або конкретна ситуація [42, с. 52].

Основними формами втілення словесного образу є мова та мовлення, тому у лінгвістичних розвідках розрізняють образи мовні та мовленнєві.

Мовний образ – це особливе вживання мовних одиниць, при якому виникає семантична двоплановість [40, с. 59]; це відрізок мовлення, яке несе образну інформацію, значення якої не є еквівалентним значенню окремо взятих елементів цього відрізка [43, с. 37]. Такі образи, як правило, виражаються словом, словосполученням, іноді – простим реченням і проявляються в метафорах, порівняннях, фразеологізмах, прислів'ях та приказках [31, с. 30] і фіксуються у словниках.

Мовленнєві образи створюються в результаті художнього відображення дійсності мовними засобами у випадку встановлення особливого виду семантичного зв'язку між двома мовними одиницями, коли матеріальний знак однієї мовної одиниці асоціюється зі значенням іншої [42, с. 51]. Мовленнєвий образ реалізується лише у певному контексті, оскільки виникає як дещо обумовлене конкретною ситуацією. Мовленнєвий образ зазвичай виражається означеннями,

дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами, підрядними реченнями [33, с. 26].

Отже, образ у лінгвістиці розуміється як таке вживання мовних одиниць, при якому виникає семантична двоплановість. Він може реалізуватися в мові та мовленні в мовних одиницях різних рівнів.

Як вже було зазначено вище, поняття образу є дуже близьким до поняття символу. За словами С.С. Авенринцева, «будь-який символ є образом (і будь-який образ є, хоча б в певній мірі, символом)» [2, с. 378].

Лінгвістичне визначення поняття «символ», як і поняття «образ», також ґрунтується на його філософському трактуванні. У філософії існують різні підходи до визначення символу, оскільки це поняття пройшло філософсько-естетичну еволюцію, найважливішими етапами якої є: 1) платонівський символ, що має ту саму структуру, що й буття; 2) християнський середньовічний символ, який утілюється ідеальними засобами; 3) барокова символіка, що представляє собою спробу звести крайнощі у сприйнятті світу; 4) романтична символіка, що постає, як чуттєве «притягання» істини; 5) модерний символізм – не догматизований шлях до істини [67, с. 48].

У сучасній філософії символ визначають як форму виразу і передачі духовного змісту культури через певні матеріальні предмети чи спеціально створені образи та дії, що виступають як знаки цього змісту [66, с. 578]; спосіб пізнання істинного божественного сенсу – мова, міф, релігія, мистецтво і наука є символічними формами, за допомогою яких людина, з одного боку, впорядковує навколишній хаос, а з іншого – здійснює єднання самих людей [65, с. 183]; поняття, що фіксує властивість матеріальних речей, подій, чуттєвих образів виражати ідеальний зміст, відмінний від їх безпосереднього чуттєво-тілесного буття [46, с. 531].

Символ є будь-якою структурою значення, де один смисл (прямий, буквальний, первинний) означає другий (непрямий, вторинний, алегоричний), який можна зрозуміти лише через перший [85, р. 57]. Він не може бути зрозумілим поза метафізичним, релігійним і культурним контекстом і тим ґрунтом, на якому він виріс, оскільки символ – це ключ, що дозволяє проникнути в область більшу, ніж він сам [39, с. 96].

У лінгвістиці поняття символу трактується як знак, чий зв'язок з даним референтом є мотивованим [12, с. 404], що характеризується інтенційністю, образністю, мотивованістю, дейктичністю, імперативністю, психологічністю. Є.В. Шелестюк визначає словесні символи як стійкі асоціативні комплекси, закріплені в свідомості людей, які існують в мовному значенні слова у вигляді «символічної аури», низки сем культурно-стереотипного та архетипного, давнього міфологічного характеру [69, с. 50].

С.С. Аверинцев трактує символ як образ, узятий в аспекті своєї знаковості, і знак, наділений усією органічністю і невичерпністю образу. Категорія символу вказує на вихід образу за власні межі, на присутність певного смислу, нероздільно злитого з образом, але йому не тотожного [2, с. 378].

В.А. Маслова метафорично описує слово-символ як «банк даних», який можна представити у вигляді спіралі – кола, які ніби сховані одне в одне і переходять одне в одне. Таким чином дослідниця представляє семантичну спіраль символу, яка включає широкий спектр значень, від імпліцитних (прихованих, потенційних) до семантичних субститутів (замінників) одного значення іншим [40, с. 97].

В.В. Колесов вважає, що словесний символ є «основним образним засобом, що представлений як найвищий ступінь розвитку метафори або, навпаки, як нерозкрита метафоричність семантично синкретичного слова»

[32, с. 248]. Досліджуючи структурні і номінативні риси символу, Є.В. Шелестюк також відзначає його подібність зі словесними образами, в першу чергу з метафорою і метонімією. В обох випадках відбувається транспозиція прямого значення на імплікований концепт і одночасний перенос властивостей первинного значення на похідне. Також спостерігається подібність механізмів переносу (за подібністю і суміжністю) і характеристика образів і символів комплексністю у змістовому плані [69, с. 53].

Однак, незважаючи на вищезазначене, дослідниця наголошує, що мовні символи не можна ототожнювати із тропами. Різниця між ними полягає у тому, що основною функцією мовних символів є репрезентативна, в той час, як тропів – дескриптивна та естетична. Естетична функція, що передбачає створення певного враження і настрою у адресата, займає менш значуще місце серед функцій символу.

На відміну від тропів, в контексті метафоричного символу відсутні лексико-синтаксичні або семантичні маркери уявного характеру прямого значення. Контекст, в якому актуалізується агент метафоричного символу, має достовірний характер, описує реальну ситуацію. Контекст референта не конфліктує з контрастною реальністю агента, однак, вказує на існування ідеї або смислу, пов'язаного з агентом, але якісно відмінного від нього.

Прямі значення символів є конкретно-поняттєвими (денотативними), а їх переносні символічні значення є сигніфікативними, відмінними від субстанції, абстрактним поняттями. У випадку з метафорою та метонімією, на відміну від символу, характерною є варіативність складових понять і варіативність схем транспозиції, тобто, символу властиві постійність понятійної структури і направленості переносу, а тропи характеризуються понятійною варіативністю і різнонаправленістю транспозиції [69, с. 54–56].

Особливість словесних символів полягає у мотивації мовного знака, що пов'язана з картиною світу, фоновими знаннями, прагматикою у широкому смислі [68, с. 83]. Символ є комплексним знаком, в плані змісту якого є щонайменше два рівноправні ядра: 1) пряме конкретно-денотативне значення, що представляє образну сторону символу і характеризується обов'язковим узагальненням конкретного значення, що ним виражається; 2) переносне, зазвичай абстрактне значення, яке може мати первинно-архетипний, культурно-стереотипний і суб'єктивно-авторський характер. Серед останніх особливу увагу привертають концептуальні (метафізичні) та умовно-гіпотетичні символи [69, с. 50].

Смисл символу не можна розшифрувати простим зусиллям розуму, він існує в колективній свідомості певної культурної групи в готовому вигляді [51, с. 536].

Досліджуючи символ як багатозмістовий, конвенціональний, мотивований знак, окрім словесних символів розрізняють символи предметні [24, с. 18]. Предметний символ – це знак, зв'язок якого з референтом специфічно вмотивований сукупністю асоціацій, уявлень про предмет символічного позначення та про предмет первинного позначення. У цьому випадку носієм символічної функції є предмет, артефакт або персона. Словесний символ є словесним знаком, семантика якого є результатом поєднання та переосмислення на асоціативному рівні його прямих, переносних, конотативних значень під специфічним впливом «культурного» контексту, роль якого полягає у зміні значення мовної сутності на функцію символічну [55, с. 8; 60, с. 243].

Розмежування предметного та мовного символу відбувається за лінією розрізнення символічної функції реалії та символічної функції імені мовного знаку. Певна мовна одиниця набуває стійкого асоціативно пов'язаного з нею смислу, який вказує на концепт, що не є її власне

мовним значенням. Відбувається розвиток семантики, переосмислення вже наявних у мові номінацій, у результаті чого слово використовується в новій для нього функції. Тому символ – це лише функція даного слова, його своєрідна іпостась [24, с. 21].

Словесні символи зазвичай класифікують на традиційні та індивідуальні [40; 70]. Традиційні словесні символи навантажені всіма відомими асоціаціями та часто використовуються поетом як готовий образ (наприклад, «ліра» як символ поезії) [70, с. 257]. Вони базуються на психологічних чи культурних архетипах та стереотипах. До них відносяться класичні, національні, біблійні словесні символи [20, с. 3]. Індивідуальний символ є символічним вживанням слова, яке має другий план та навантажується поетом додатковими асоціаціями, що надають йому можливості стати символом [70, с. 257].

Розрізняють також символи за походженням (егоцентричні символи-поетизми, субстанціональні образи-архетипи, образи-міфологеми, трансцендентні образи, апофатичні церковно-книжні символи), за контекстуальним характером (синтагматично зумовлені й системно виражені), за структурно-семантичними параметрами (моністичні, моністично-відносні, дифузні) [3, с. 149–150].

Досліджуючи природу символу, вчені-лінгвісти досить часто виявляють його сутність за аналогією з іншими поняттями. Наприклад, аналізують символ через посередництво знаку, символу і метафори, символу і алегорії, символу і поняття, символу і явища, символу і образу тощо [36]. Найпоширенішими тенденціями осмислення символу як мовної категорії у сучасній лінгвістиці є, з одного боку, визначення символу через його співвідношення із образом і знаком та, з іншого, розгляд співвідношення символу з художніми засобами вираження мовлення, тропами [4, с. 26].

Проблема співвідношення понять «образ» і «символ» в теоретичному аспекті є досить складною, враховуючи багатозначність їх трактувань, однак більшість дослідників погоджуються, що в символі наявна образна сторона [24, с. 29; 35, с. 126; 38, с. 114; 40, с. 99].

За словами І.А. Авдєєнка, в основі образів-символів лежить трансформований та актуалізований символ, який отримує необхідну для підключення до символічного простору культури частку предметності та відчутності. Стимулюючи уяву, образ змушує читача не лише інтерпретувати символ, але й переживати його, будучи, таким чином, свого роду посередником між символічними (духовним) і безпосереднім (матеріальним, соціальним) аспектами людського життя [1, с. 16].

За визначенням П.С. Хаботнякової, образ-символ – це слово у прямому значенні, що позначає предмет, який щось символізує та асоціюється з іншим контекстом (інтертекстом) [67, с. 55].

Структура словесного образу-символу є бінарною і включає буквальну рамку та символічний фокус [69, с. 50], матеріальний образ та внутрішній смисл [59, с. 41], які пов'язані асоціативним зв'язком [24, с. 31]. Значення обох компонентів у словесних образах-символах підлягають процесу складання-суміщення [59, с. 42; 24, с. 32].

Таким чином, у сучасній лінгвістиці окремо від суміжних понять «образ» і «символ» дослідники вивчають феномен образу-символу – різновид образу, в основі якого лежить трансформований та актуалізований символ, що асоціюється з певним контекстом.

1.2 Лінгвокогнітивна природа біблійного образу-символу

Лінгвокогнітивна природа різних типів словесних образів вже перебувала у центрі уваги лінгвістичних досліджень, зокрема, у наукових доробках Л.І. Белехової, Л.В. Димитренко, С.В. Волкової, Ю.О. Свірідової, А.О. Колесової, Т.Ю. Горчак та інших вітчизняних та зарубіжних науковців.

Одним із перших досліджень присвячених вивченню концептуальної природи словесного образу у вітчизняній лінгвістиці є дисертаційна праця Л.І. Белехової, в якій учена досліджує словесні поетичні образи американської поезії з позиції інтегративного підходу. У зазначеній науковій розвідці словесний поетичний образ трактується як лінгвокогнітивний текстовий конструкт, який інкорпорує предконцептуальну, концептуальну та вербальну іпостасі [15, с. 189].

Предконцептуальна іпостась словесного поетичного образу – це його смисл, архетип, який активується автоматично позасвідомими когнітивними операціями [15, с. 191], його передкатегоріальна структура [15, с. 194]. Вона є гештальтною й універсальною для всіх образів, а основу її структури складають образ-схеми базових концептів та архетипів [15, с. 193], які репрезентують знання та досвід, отримані людиною впродовж життя.

Концептуальною іпостасю є узагальнений зміст словесного поетичного образу. Він структурується в концептуальних схемах (переважно концептуальних метафорах) отриманих у результаті трансформацій образ-схем царин джерела [15, с. 200].

Концептуальна метафора – це аналогове осмислення світу людиною [44, с. 277], розуміння та сприйняття однієї речі в термінах іншої [81, р. 149], стійке та зафіксоване в мовній, культурній традиції етносу, а

отже, і в мисленні людей, використання мовного знака одного концепту на позначення іншого, що передбачає розуміння сутності позначуваного за аналогією до позначуваного [28, с. 9].

Концепт при цьому розуміється як одиниця свідомості та інформаційної структури, що відображає людський досвід; «оперативна одиниця пам'яті, всієї картини світу, квант знання» [35, с. 90], дискретне ментальне утворення, що постає базовою одиницею мисленнєвого коду людини, має відносно упорядковану внутрішню структуру, є результатом пізнавальної (когнітивної) діяльності особистості та суспільства, містить комплексну, енциклопедичну інформацію про відображуваний предмет або явище, про інтерпретацію цієї інформації суспільною свідомістю і відношення суспільної свідомості до цього явища або предмета [47, с. 46].

Згідно до теорії концептуальних тропів [37; 49; 54; 76; 77; 78; 79; 80; 81; 82] в основі метафоризації лежить процес взаємодії між структурами знання двох концептуальних доменів – царини-джерела і царини-мети. У результаті цілеспрямованої метафоричної проекції добре відомі людині елементи царини-джерела структурують менш зрозумілу для неї концептуальну царину-мети, яка є когнітивним потенціалом метафори. Основою знань, які складають концептуальні домени, виступає досвід безпосередньої взаємодії людини з оточуючим її світом, в першу чергу фізичний досвід, який організовує категоризацію дійсності, у вигляді простих когнітивних структур – «схем-образів» [56].

Сутність, яка осмислюється, називається *цариною мети*, інші назви, що зустрічаються у наукових розвідках для її позначення – цільовий концепт / домен, концептуальний референт, *target concept / domain, scope of target, range of target*. Сутність, яка залучається до порівняння, називається *цариною джерела*, в іншій термінології – вихідний концепт / домен, *концептуальний корелят*, концепт- або домен-донор, *source concept /*

domain [14, с. 23]. Спільні ознаки, що об'єднують обидві царини утворюють *зону перехресного мапування (cross-mapping)*. Концептуальні кореляти, за допомогою яких осмислюється конкретний референт, утворюють *діапазон метафори (range of metaphor)*. Один корелят може бути основою для осмислення декількох референтів. Група концептуальних референтів, які співвідносяться з одним і тим самим концептуальним корелятом, формує *спектр метафори (scope of metaphor)*.

Концептуалізація здійснюється шляхом різних типів лінгвокогнітивної операції мапування [15, с. 200]. Основними типами цієї лінгвокогнітивної операції є мовне та концептуальне мапування.

Мовне (конструктивно-творче, граматичне) мапування є лінгвокогнітивною операцією проектування потенційних синтагматичних та парадигматичних властивостей мовних сутностей на семантико-синтаксичну структуру номінативних одиниць словесного поетичного образу [15, с. 239]. Мовне мапування проявляється в художньому тексті на таких рівнях, як фонологічний, морфологічний, лексико-семантичний та синтаксичний.

Концептуальне мапування поділяється на такі підвиди:

1) аналогове, метою якого є пошук та опрацювання онтологічних відповідностей сутностей царини джерела та царини мети словесного поетичного образу, в основі якого – концептуальна метафора [15, с. 218]. Різновидами аналогового мапування є атрибутивне, релятивне та ситуативне мапування [15, с. 221]. Субститутивне, що постає як операція ідентифікації імплікативних зв'язків між варіантами референтів концепту царини та проектування їх на іншу сутність цієї ж царини словесного поетичного образу шляхом лінгвокогнітивної процедури заміщення [15, с. 228], тобто метонімічного перенесення онтологічних ознак сутностей однієї царини на сутності іншої.

2) контрастивне, що є результатом проектуванні онтологічних властивостей однієї сутності на протилежні онтологічні властивості іншої сутності [15, с. 230]. Цей тип концептуального мапування характерний для словесних поетичних образів з оксимороном, антитезою і зевгмою.

3) наративне, що є комплексною лінгвокогнітивною операцією проектування знань про відомі мотиви чи сюжети художньої літератури на новий поетичний текст шляхом їх переосмислення та інакомовного втілення в словесному поетичному образі [15, с. 233].

Вербальна іпостась словесного поетичного образу – це словесне втіленням концептуальних схем, які лежать в основі образу, у художньому тексті [15, с. 202]. Словесне втілення концептуальних схем відбувається за допомогою різних лінгвокогнітивних операцій, тобто сукупності дій, спрямованих на формування образу, і процедур – прийомів аналізу царини джерела та мети образу [15, с. 176].

Л.І. Белехова залежно від типу знання й новизни словесних поетичних образів поділяє їх на такі типи:

1) архетипні, зміст яких пов'язаний з античними або біблійними сюжетами та темами. Серед архетипних словесних образів розрізняють образи-сюжети, образи-символи та образи-мотиви [15, с. 312].

2) стереотипні, у яких втілюються типові знання й уявлення про предмети, події й явища реального та уявного світу [15, с. 380]. Стереотипні словесні поетичні образи поділяються на авторські, універсальні та культурно специфічні [15, с. 323].

Перші два типи словесних поетичних образів мають, як правило, просту концептуальну й синтаксичну структуру і можуть бути складовими третього типу словесних поетичних образів – новообразів [15, с. 341].

3) новообрази відрізняються від попередніх двох типів своєю новизною, яка виникає в результаті використання різних лінгвокогнітивних

операцій та процедур. Цей тип словесних поетичних образів має два підвиди:

- *ідіотипні* словесні поетичні образи, що виникають на основі прототипових концептуальних схем, а новизна вноситься на концептуальному рівні за допомогою лінгвокогнітивних операцій спеціалізації та модифікації, а на вербальному рівні – конструктивно-творче мапування [15, с. 342];

- *кенотипні* словесні поетичні образи, які не мають аналогів у світовій літературі, вони порушує усталені погляди на звичайні речі та події і цим викликає раптове осяяння у розумінні суті речей [15, с. 359]. Новизна в образах такого типу формується шляхом прирощення значення в номінативній одиниці або руйнуванням архетипних концептуальних схем або через взаємодію всіх образів поетичного тексту [15, с. 362].

Т.Ю. Горчак, екстраполюючи ідеї Л.І. Белехової, у своєму дисертаційному дослідженні вивчає на матеріалі поетичних текстів у лінгвокогнітивному аспекті один із різновидів архетипних словесних образів – образу-символу. Останній трактується ученою як складний багатозначний семіотичний конструкт, який виникає внаслідок поєднання символізму та вживання різноманітних образних засобів (метафор, порівнянь, алюзій, персоніфікацій тощо) [24, с. 20], імплікативний, макроконтекстуальний, динамічний словесний образ, для якого характерна розщепленість референції та рівноправність вихідного значення і похідного референційного смислу [24, с. 29]. Під розщепленістю референції дослідниця розуміє властивість імені словесного образу символу одночасно співвідноситися з певним об'єктом позамовної дійсності та якісно відмінним від нього конструктом людської свідомості, що визначається контекстом інтерпретації та фоновими знаннями читача [24, с. 29].

Специфіка словесного образу-символу порівняно з іншими видами словесних образів полягає у тому, що в словесних образах-символах зміст носить імпліцитний характер. Вони одночасно виступають засобом первинної та вторинної номінації, тому займають особливе місце у системі тропів. Якщо в останніх відмічається підрядний статус буквального значення по відношенню до образного, у словесних образах-символах спостерігається рівноправність буквального і переносного значень [24, с. 31]. Особливістю словесного образу-символу є й те, що його вербальна іпостась представлена лише словесною одиницею (чи декількома одиницями). У концептуальному плані словесний образ-символ подібний до метафоричних та метонімічних словесних образів, однак, на відміну від них, його вербальна іпостась репрезентує царину джерела, а царина мети лише імплікується у тексті [24, с. 60].

Структурна формула словесного образу-символу, на відміну від інших типів образів, починається з позначення конкретного об'єкта, який сприймається наочно і символізує абстрактний об'єкт. На вербальному рівні словесний образ-символ може бути виражений словом чи словосполученням, а його значення семантично не трансформується, а навпаки постійно актуалізується під час моделювання всіх нових варіантів його інтерпретації [24, с. 65].

Словесні образи-символи здатні об'єктивувати у текстах значущі ідеї, роздуми про світобудову та суспільний устрій, філософські міркування про життя. Суміщення в таких образах конкретного уявлення та абстрактної ідеї зумовлює їхню значну смислову ємність порівняно з метафорою та метонімією, що робить словесний образ-символ основним засобом вираження головної або однієї з головних ідей у тексті [25, с. 21–22].

Характерними рисами словесних образів-символів у поетичних текстах є їх багатозначність, іконічність, знаковість, мотивованість змісту,

рівноправність буквального та символічного значень, архетипність, вбудованість у систему міфології, літератури та мистецтва, безкінечність семіозису та поліінтерпретативність [24, с. 29; 40].

Т.Ю. Горчак у своєму науковому доробку доповнює загальноприйнятту в лінгвістичних розвідках класифікацію словесних образів-символів на традиційні та індивідуально-авторські переосмисленим типом словесного образу-символу. Переосмислені словесні образи-символи характеризуються авторським переосмисленням загальновідомих традиційних символів. Вони позначаються своєрідним переломленням авторських поглядів у конвенційних за формою символах [24, с. 75].

Дослідниця також класифікує словесні образи-символи за трьома критеріями:

1) за типом вихідного значення – на предметні, які об'єктивують предмети, та непередметні, які позначають явища, події, субстанції. Предметні словесні образи-символи поділяються на біоморфні (аніمالістичні, орнітологічні, рослинні), антропоморфні, об'єктні, духовнокультурні, непередметні – на просторові, часові, процесуальні, атрибутивні, субстанціональні, феноменологічні [24, с. 88–114]. Біблійні словесні образи-символи відносяться до предметних духовнокультурних словесних образів-символів.

2) за типом семантичної транспозиції – на метафоричні (в основі – аналоговий зв'язок між вихідним значенням та похідним референційним смислом), метонімічні (в основі – асоціації за суміжністю) і конвенціональні (оболонка та зміст таких образів пов'язуються умовним, конвенціональним зв'язком; такий тип словесного образу-символу часто характеризується опосередкованим зв'язком з Біблією, міфологією чи творами світової культури, тому для їх інтерпретації залучаються фонові, енциклопедичні знання читачів) [24, с. 114–121].

3) за типом похідного референційного смислу – на теософські (вербалізують теософські концепти, такі як БОГ, ВІЧНІСТЬ, ВІРА, ГРІХ, ДУША, ЖИТТЯ, СМЕРТЬ тощо), морально-етичні (об’єктивують концепти ДОБРО, ЗЛО, ЧЕСТЬ, ДОСТОЙНІСТЬ, ГОРДІСТЬ, ТЕРПИМІСТЬ, СУМЛІННЯ тощо) та телеономні (маніфестують власне-телеономні концепти ПРАВДА, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, УСПІХ, СВОБОДА та емоційно-телеономні концепти РАДІСТЬ, КОХАННЯ, ЩАСТЯ тощо) [24, с. 121–130].

Інший підхід до трактування словесних символів у лінгвокогнітивному аспекті знаходимо у дисертаційному дослідженні Н.О. Афанасьєвої [11]. Дослідниця, вивчаючи систему символів у поезії М. Цветаєвої, визначає словесний (лінгвістичний) символ як семіотичний концепт, формою вираження якого є звукова оболонка слова – експлікатор у тексті, а формою змісту – когнітивний концепт (ядерний компонент), міфологема і архетип (периферійні компоненти) [11, с. 8], як інваріантна модель, що включає мовний, авторський та дослідницький концепти, що мають власну структуру і унікальне наповнення [11, с. 20].

Концепт, як ядерний компонент словесного символу, Н.О. Афанасьєва розглядає як польову структуру, що складається з ядра, представленого словарними дефініціями, дериватами та етимологічною семантикою, і периферії, яка включає три шари: асоціативний, образний і шар гештальтів. Образний шар є системою образів, які в дослідженні визначаються як трансформація семантики слова в трохеїчному контексті [11, с. 12]. Таким чином, дослідниця розглядає образ як структурний компонент словесного символу, що допомагає його інтерпретувати.

Дослідженню біблійних образів-символів у когнітивно-прагматичному аспекті присвячена дисертаційна праця П.С. Хаботнякової [67]. Дослідниця визначає біблійні образи-символи як закріплені в

європейській культурі, загальновідомі пізнавально-сміслові структури, що реалізують біблійні мотиви як складники християнської релігійної картини світу, яка структурує знання про всесвіт, Бога та людину, характерне для християнського релігійного світобачення [67, с. 29].

Номінативний простір біблійних образів-символів, художньо втілених у містичних трилерах Ф. Перетті, П.С. Хаботнякова класифікує за структурно-семантичними ознаками та за усталеністю переносного значення. Відповідно до першого критерію дослідниця розрізняє однокомпонентні (виражені одним словом – іменником) та багатокомпонентні (виражені словосполученням, що має як мінімум два компоненти) лексико-семантичні номінації біблійних образів-символів [67, с. 165–182]. За семантико-стилістичними ознаками лексико-семантична номінація біблійних образів-символів у трилерах Ф. Перетті поділяється на метафоричну та метонімічну [67, с. 182–197].

Отже, у руслі лінгвокогнітивного підходу словений образ-символ трактується як складний багатозначний семіотичний конструкт, який виникає внаслідок поєднання символізму та вживання різноманітних образних засобів; як імплікативний, макроконтекстуальний, динамічний словесний образ, для якого характерна розщепленість референції та рівноправність вихідного значення і похідного референційного смислу; як семіотичний концепт, формою вираження якого є слово-експлікатор у художньому тексті, а формою змісту – когнітивний концепт, міфологема і архетип.

У контексті нашого дослідження, екстраполюючи ідеї Л.І. Белехової, Т.Ю. Горчак та П.С. Хаботнякової, біблійний образ-символ у поетичних текстах розглядаємо як різновид архетипного словесного поетичного образу, багатозначний лінгвокогнітивний текстовий конструкт, є

результатом поєднання біблійних символів та образних засобів, структура якого включає предконцептуальну, концептуальну та вербальну іпостасі.

1.3 Біблійний образ-символ як репрезентант біблійної картини світу

Термін «картина світу» вперше увійшов в науку на зламі ХІХ-ХХ століть і з того часу став одним із фундаментальних наукових понять, в якому виражається специфіка людського буття. Поняття картини світу спочатку з'явилося у наукових розвідках з філософії, звідки пізніше було запозичене в ряд інших наук: релігієзнавство, соціологію, психологію, педагогіку, лінгвістику та ін.

На сьогоднішній день існують різні підходи до визначення і вивчення картини світу, але всі зводяться до єдиної ідеї – картина світу є узагальненим відображенням, системою уявлень про людину, її життя і оточення.

Досить влучним, на нашу думку, є визначення картини світу Б.А. Серебреннікова, який трактує її як цілісний глобальний образ світу, який є результатом всієї духовної активності людини; певне бачення і конструювання світу відповідно до логіки розуміння світу; «певний образ світу, який не є його дзеркальним відображенням» [52, с. 60].

Термін «картина світу» в сучасних лінгвістичних розвідках має декілька трактувань, відмінності між якими залежать від галузі мовознавчої науки, яка розглядає це явище. Більшість учених розглядають картину світу як структурну єдність, упорядковану сукупність знань про дійсність, що формуються у свідомості суспільства, групи чи окремого індивіда [47, с. 51]. Кожна мовно-культурна спільнота творить свою картину світу, яка є

одночасно продуктом ментальної та мовної діяльності людини, і разом з тим засобом, що формує людську особистість. Картина світу не просто відображає об'єктивну реальність, але також містить в собі позицію суб'єкта (групи), його ставлення до явищ цієї реальності [19, с. 150].

Картина світу є системою взаємопов'язаних образів – наочних уявлень про світ і місце людини в ньому, відомостей про взаємини людини з оточуючим світом (природою, суспільством, іншими людьми) і самою собою. Образи, як складники картини світу, зазвичай мають емоційне забарвлення. Породжувані цією своєрідною конфігурацією образів і відомостей життєвої позиції людей, їх переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності, ціннісні орієнтації і духовні орієнтири доповнюють картину світу, а будь-які істотні зміни в ній тягнуть за собою зміни в системі зазначених елементів [30, с. 119].

Картина світу формується концептуальною і мовною картинами світу, які є взаємозалежними: концептуальна картина світу є ширшою, багатшою та складнішою за своєю структурою у порівнянні з мовною, яка відображає специфічне світосприйняття представників певного мовного колективу і лише частково репрезентує концептуальну картину світу [41, с. 30].

Концептуальна картина світу – це уявлення про світобудову у свідомості людини у вигляді концептів [53, с. 70], в той час як мовна картина світу є відображеною у мовному та мовленнєвому матеріалі сукупністю знань про світ [6, с. 37]. За визначенням З.Д. Попової та І.А. Стерніна, мовна картина світу – це уявлення про дійсність, відбите у мовних знаках і їх значеннях, мовне членування світу, впорядкування предметів і явищ, інформацію про світ, що закладена в системних значеннях слів [47, с. 19].

Більшість сучасних дослідників мовної картини світу погоджуються, що концептуалізація навколишнього світу у кожній мові є специфічною. Як зазначає Смирнова М.С., важливим фактором при цьому є філософсько-релігійні вірування певного народу, оскільки релігійний фактор в житті суспільства є дуже важливим і завжди впливає на розвиток і становлення культури [58, с. 252]. Таким чином, слід розрізняти окрему складову мовної картини світу – релігійну.

Релігійна картина світу виникла ще в той час, коли релігія лише зароджувалася. Вона має в своїй основі уявлення про всесильного і всемогутнього Бога, який має безмірну владу і створив все навкруги. Вона ґрунтувалася виключно на віруваннях в Бога: все, що відбувалося в світі або в житті окремої людини пояснювалися як воля Бога, а смисл людського існування – як необхідність приймати і підкорятися цій волі [50, с. 37].

Основною рисою, яка відрізняє нерелігійну картину світу від релігійної є те, що остання слугує відображенням уявлень людей про надприродне [26, с. 46]. Особливістю релігійної картини світу є те уявлення про світ як такий, що має подвійну природу – реальну (профанну) і надприродну (сакральну). Сакральна природа світу вважається головною, оскільки саме вона впливає на життя людей в реальному світі. Люди можуть взаємодіяти з сакральним, божественним світом лише шляхом спеціальних дій, на кшталт, молитв, ритуалів, медитацій, і в спеціально відведених для цього місцях [61, с. 44–45].

Релігійна картина світу відрізняється у представників різних конфесій. Її своєрідність при цьому проявляється в специфіці доктринального трактування, в природі мовних сенсів, у символічних образах [58, с. 252].

У сучасному світі існує щонайменше декілька тисяч релігій, кожній з яких характерне власне уявлення про Бога, життя і оточуючий світ, тому дослідники релігійної картини світу розрізняють окремі її підвиди, залежно від релігії, яка сповідається. Оскільки матеріалом нашого дослідження слугували тексти англійськомовної поезії, під релігійною картиною світу ми розуміємо християнську картину світу.

Християнство є однією з найпоширеніших релігій сьогодення, ключові постулати якої викладено в Святому Письмі або Біблії. Саме текст Біблії є основою християнської картини світу.

Складниками християнської релігійної картини світу є різноманітні біблійні сюжети або мотиви. К. Букер виділяє сім основних і найпоширеніших у художній літературі біблійних сюжетів: перемога над чудовиськом, «із грязі в князі», «пригода», «подорож і повернення», «комедія», «трагедія» і «відродження» [71].

Перераховані та інші біблійні сюжети реалізуються за допомогою біблійних образів-символів – елементів тексту Біблії, що втілюють знання про світ, характерне для християнського релігійного світобачення. Система біблійних образів-символів, які здатні впливати на масову свідомість, структурують християнську картину світу [67, с. 67].

П.С. Хаботнякова у своєму дисертаційному дослідженні розглядає розповсюдженні у художній літературі біблійні сюжети, мотиви і деякі біблійні образи-символи, за допомогою яких вони реалізуються. Зокрема, мотив «гріхопадіння», за спостереженнями дослідниці, можуть реалізувати такі біблійні образи-символи, як Адам, Єва, змій, плід, фіговий листок, дерево життя; мотив «Каїн та Авель» – кров, Каїн; мотив «Великий Потоп» – вода, потоп та Ноїв ковчег; мотив «Вавилонська Вежа» – відповідний біблійний образ-символ Вавилонська вежа; мотив «Звіт з Авраамом» – Авраам, земля обітована, агнець; мотив «Мойсей та Вихід з

Єгипту» – кари Єгипетські; мотив «народження Ісуса Христа» – віфлеємська зірка; мотив «Розп'яття та Воскресіння» – Гетсиманський сад, хрест, тридцять срібняків, терновий вінок, поцілунок Іуди [67, с. 61–67].

Однак, слід зазначити, що перелік вищевказаних біблійних мотивів та образів-символів, які їх реалізують, є неповним. У ході аналізу фактичного матеріалу нами було виявлено ряд інших біблійних образів-символів, які реалізують окрім зазначених й деякі інші біблійні мотиви.

Отже, християнська релігійна картина світу є різновидом мовної картини світу, складниками якої є різноманітні біблійні сюжети та мотиви. Останні, своєю чергою, реалізуються в текстах художньої літератури за допомогою біблійних образів-символів.

РОЗДІЛ 2

БІБЛІЙНИЙ ОБРАЗ-СИМВОЛ ЯК ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ТЕКСТОВИЙ КОНСТРУКТ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

2.1 Вербальна площина біблійних образів-символів в англійськомовних поетичних текстах

У сучасній лінгвістиці поняття «вербалізація» потрактовується як переведення певного змісту, думки у вербальну (словесну) форму природної мови [51, с. 58]. У контексті нашого дослідження, слідом за Л.І. Белеховою [15], вербальну репрезентацію біблійних образів-символів розуміємо як вираженням ідеї, смислу образу за допомогою мовних знаків.

У проаналізованому фактичному матеріалі виявлені біблійні образи-символи актуалізуються на вербальному рівні за допомогою різних номінативних одиниць. Послугуючись класифікацією номінативного простору біблійних образів-символів, запропонованою П.С. Хаботняковою [67], усі виявлені в англійськомовних поетичних текстах мовні засоби вираження біблійних образів-символів характеризуємо за структурно-семантичними ознаками.

2.1.1. Структурна класифікація мовних репрезентантів біблійних образів-символів. За структурою розрізняємо однокомпонентні та багатокомпонентні мовні засоби репрезентації досліджуваних образів. Однокомпонентним мовним засобом репрезентації біблійного образу-символу в англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть є одне слово, в якому реалізовано біблійний мотив або яке є біблійним символом. У проаналізованих поетичних текстах більшість виявлених

однокомпонентних мовних засобів репрезентації біблійних образів-символів є іменники, серед яких зустрічаються як загальні, так і власні.

Загальні (апелятивні) іменники об'єднують ряд предметів у єдиний узагальнений розряд і дають їм спільну назву [23, с. 41]. Виокремленні у корпусі проаналізованих поетичних текстів загальні іменники, які на вербальному рівні репрезентують біблійні образи-символи, позначають:

➤ об'єкти неживої природи, наприклад, у проілюстрованому нижче контексті таким вербальним репрезентантом біблійного образу-символу є лексема *rock* 'камінь, скеля, гора':

Silence! and preserve respectful distance.

For I perceive approaching

The Rock. Who will perhaps answer our doubtings.

The Rock. The Watcher. The Stranger [121].

У Новому Завіті є декілька епізодів, пов'язаних з образом каменю. У біблійному тексті лексема *rock* є символом Бога, віри в нього і церкви загалом, тобто тієї твердої і надійної основи, на якій слід будувати життя, наприклад: *they drank of that spiritual Rock that followed them, and that Rock was Christ* [93: 10].

У іншому фрагменті поетичного тексту об'єкт неживої природи з символічним значенням представлений лексемою *road* 'дорога':

Two roads diverged in a yellow wood,

And sorry I could not travel both

And be one traveler, long I stood

And looked down one as far as I could

To where it bent in the undergrowth [128].

У наведеному прикладі зазначена лексема символізує вибір життєвого шляху, який виник перед автором. Дорога як символ життя неодноразово зустрічається в тексті Біблії у різних її частинах, наприклад:

Enter through the narrow gate. For wide is the gate and broad is the road that leads to destruction, and many enter through it. But small is the gate and narrow the road that leads to life, and only a few find it [105: 7]; Behold, I go forward, but he is not there; and backward, but I cannot perceive him <...> But he knoweth the way that I take: when he hath tried me, I shall come forth as gold [101: 23]; You make known to me the path of life; you will fill me with joy in your presence, with eternal pleasures at your right hand [107: 16].

Номінативна одиниця *road* ‘дорога’ із символічним значенням «життя» досить часто зустрічається у проаналізованих поетичних текстах і лежить в основі багатьох виявлених біблійних образів-символів, наприклад:

*Have you ever driven down a road?
Just to drive with no destination in mind.
The road seems to go on and on
With no stopping point
Life is like that long road going on and on
Not knowing when it's going to end [110].*

Загальний іменник *gates* ‘ворота’ у поетичному тексті К.С. Льюїса «Death in Battle» із символічним значенням «смерть» також лежить в основі формування біблійного образу-символу:

*Open the gates for me,
Open the gates of the peaceful castle, rosy in the West,
In the sweet dim Isle of Apples over the wide sea's breast,
Open the gates for me! [141].*

У наведеному фрагменті поетичного тексту автор звертається до вищих сил з проханням дозволити йому померти, що імпліковано у біблійному образі-символі *open the gates for me*. Лексеми *gates* або *doors* зустрічаються у різних частинах тексту Біблії, коли йдеться про смерть,

після якої душі людей потрапляють через ворота в пекло або в рай, наприклад: *Hast thou entered into the springs of the sea? or hast thou walked in the search of the depth? Have the gates of death been opened unto thee? or hast thou seen the doors of the shadow of death?* [101: 38].

Прикладом однокомпонентного мовного засобу репрезентації біблійного образу-символу вираженого загальним іменником на позначення об'єкту неживої природи може слугувати лексема *cross* 'хрест', який є символом того, що Ісус взяв на себе всі гріхи людей [17], зокрема, у такому контексті:

*They say Thou reignest from the Cross. Thou dost,
And like a tyrant. Thou dost rule by tears,
Thou womanish Son of woman. Cease to thrust
Thy sordid tale of sorrows in my ears,
Jarring the music of my few, short years* [154].

У проілюстрованих нижче поетичних рядках загальний іменник *stair* 'сходи' також є однокомпонентним мовним засобом репрезентації біблійного образу-символу:

*Distraction, music of the flute, stops and steps of the mind
over the third stair,
Fading, fading; strength beyond hope and despair
Climbing the third stair.
Lord, I am not worthy
Lord, I am not worthy
but speak the word only* [115].

У даному контексті, як і у Старому Завіті, сходи мають символічне значення зв'язку людини з Богом, шляху до Бога: *He had a dream in which he saw a stairway resting on the earth, with its top reaching to heaven, and the angels of God were ascending and descending on it* [99: 28].

- об'єкти живої природи, наприклад:

*A snake came to my water-trough
On a hot, hot day, and I in pyjamas for the heat,
To drink there [154].*

У даному вище фрагменті поетичного тексту загальний іменник *snake* 'змій' є біблійним символом, що позначає хитрість, злість, ідолопоклоніння, безбожництво [18; 72], про що неодноразово згадується Святому Письмі, наприклад: *Now the serpent was more crafty than any other wild animal that the LORD God had made [99: 3]; A prophecy concerning the animals of the Negev: Through a land of hardship and distress, of lions and lionesses, of adders and darting snakes, the envoys carry their riches on donkeys' backs, their treasures on the humps of camels, to that unprofitable nation, to Egypt, whose help is utterly useless [100: 30].*

Іншим однокомпонентним мовним засобом репрезентації біблійного образу-символу вираженого загальним іменником з анімалістичним значенням є лексеми *dove* 'голубка' або *pigeon* 'голуб', наприклад:

*The dove descending breaks the air
With flame of incandescent terror
Of which the tongues declare
The one discharge from sin and error [123];
My dove, my beautiful one,
Arise, arise!
The night-dew lies
Upon my lips and eyes [131].*

Голуб у тексті Біблії має одразу декілька символічних значень, зокрема, він постає символом чистоти, невинності, надії, прощення і миру, про що йдеться, наприклад, у таких фрагментах Біблії: *Kings and armies flee in haste; the women at home divide the plunder. Even while you sleep among the*

sheep pens, the wings of my dove are sheathed with silver, its feathers with shining gold [107: 56]; He waited seven more days and again sent out the dove from the ark. When the dove returned to him in the evening, there in its beak was a freshly plucked olive leaf! Then Noah knew that the water had receded from the earth [99: 8]. Голуб у тексті Біблії також символізує Святий Дух: *As soon as Jesus was baptized, he went up out of the water. At that moment heaven was opened, and he saw the Spirit of God descending like a dove and alighting on him [105: 3].*

У іншому фрагменті поетичного тексту знаходимо однокомпонентний мовний засіб репрезентації біблійного образу-символу вираженого загальним іменником на позначення фауни:

*Lady, three white leopards sat under a juniper-tree
In the cool of the day, having fed to satiety
On my legs my heart my liver and that which had been
contained
In the hollow round of my skull [115].*

У даному контексті лексема *a juniper-tree* ‘інжир’, як і в Біблії, виступає символом стабільного, добродісного життя, наприклад: *Make peace with me and come out to me. Then each of you will eat fruit from your own vine and fig tree and drink water from your own cistern, until I come and take you to a land like your own – a land of grain and new wine, a land of bread and vineyards [100: 36].* У наведеному фрагменті Біблії вигнання і скитання ізраїльтян, яке було для них карою. Тому власна виноградна лоза та інжирне дерево (лексема *fig tree*, вжита у тексті Біблії, є синонімом лексеми *a juniper-tree*, що використовується у поетичному тексті) асоціювалося у людей з благовінням, безпекою і стабільністю.

Однокомпонентний мовний засіб репрезентації біблійного образу-символу, виражений у тексті загальним іменником на позначення рослини, використовується автором й у такому контексті:

Lady of silences

Calm and distressed

Torn and most whole

Rose of memory

Rose of forgetfulness

Exhausted and life-giving

Worried reposeful

The single Rose [115].

Символ троянди у християнстві є досить поширеним. У тексті Біблії в Пісні Пісень вона постає символом мудрості, саме з трояндою цар Соломон порівнює свою кохану: *She: I am a rose of Sharon, a lily of the valleys. He: Like a lily among thorns is my darling among the young women* [109: 2]. Також троянда у християнстві символізує плодovitість, Діву Марію, Ісуса Христа та Ізраїль [84, р. 71–74].

Власні іменники (оніми), які актуалізують біблійні образи-символи на вербальному рівні, за тематичною спрямованістю поділяємо на:

➤ антропоніми – будь-які власні назви, які може мати людина (або група людей), зокрема особове ім'я, ім'я по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім тощо [63, с. 130], наприклад:

Among the porcelain, among some talk of you and me,

Would it have been worth while,

To have bitten off the matter with a smile <...>

To say: "I am Lazarus, come from the dead,

Come back to tell you all, I shall tell you all" [120].

У наведеному прикладі антропонімом є іменник *Lazarus* ‘Лазар’ – ім’я брата Марфи і Марії, друга Ісуса, якого він воскресив через чотири дні після смерті [18].

Серед виявлених у корпусі досліджуваної поезії антропонімів особливе місце належить таким номінативним одиницям-вербалізаторам біблійних образів символів, як теоніми – імена божеств [63, с. 130], наприклад, наведених нижче контекстах такими вербалізаторами є теоніми *Jesus* ‘Ісус’ і *Christ* ‘Христос’, які досить часто трапляються в проаналізованих поетичних текстах:

Then fear came over those flaccid men: "Thou wilt not damn us thus?

We led such pretty, delightsome lives . . . will no man speak for us?"

The Father furrowed His brow in doubt: "It may be there is one . . .

Canst Thou find aught to say for these, Prince Jesus, My meek Son?" [153];

When the cow gives blood

and the Christ is born

we must all eat sacrifices.

We must all eat beautiful women [157].

➤ топоніми – власні назви природних об’єктів на Землі, а також створених людиною об’єктів, які чітко зафіксовані у певному регіоні [63, с. 106], наприклад:

Before the certain hour of maternal sorrow,

Now at this birth season of decease,

Let the Infant, the still unspeaking and unspoken Word,

Grant Israel's consolation

To one who has eighty years and no to-morrow [114];

The darkness drops again; but now I know

That twenty centuries of stony sleep

Were vexed to nightmare by a rocking cradle,

*And what rough beast, its hour come round at last,
Slouches towards Bethlehem to be born?* [162].

Окремим різновидом топонімів, які лежать в основі біблійних образів-символів у досліджуваних англійськомовних поетичних текстах, є міфотопоніми – власні назви географічних об'єктів, які людина уявляє або уявляла собі реально існуючим [63, с. 155], наприклад, таким є Рай (Едем) – райський сад, який у Святому Письмі описується як місце, де проживали перші люди. Вважається, що Едем був розташований на сході, однак реальних фактів, які б підтверджували цю здогадку, не існує. Згадку про Едем знаходимо у такому контексті:

*Nature's first green is gold,
Her hardest hue to hold.
Her early leaf's a flower;
But only so an hour.
Then leaf subsides to leaf.
So Eden sank to grief* [126].

Частовживаним різновидом міфотопоніма у проаналізованих поетичних текстах є синонімічні лексеми *hell* і *sheol* ‘пекло’, наприклад:

*In three days' time I must return
To make the others glad
But first I had to come to Hell
And share the death you had <...>
There is no final victory
Without this soul from Hell* [124];

*Feelings of worthlessness can even come from outside,
With thoughts of wanting it to go away, in Sheol to hide
Discouragement my Friend, please be aware,
Into what hardship you face, Satan does not care* [91].

Однокомпонентні мовні засоби репрезентації біблійних образів-символів в англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть можуть вживатися окремо або у поєднанні з іншими лексичними одиницями у складі багатоконпонентних мовних засобів їх репрезентації – словосполучень, які містять щонайменше два слова-компоненти.

Виявлені багатоконпонентні мовні засоби репрезентації біблійних образів-символів у корпусі проаналізованих поетичних текстів утворені за різними структурними моделями, найпоширеніші з яких:

- Noun + Noun, наприклад, у таких поетичних рядках:

WHEN all the Saints that are in Heaven keep Christmas at the board,

Our Lady Mary calls a health before her Son our Lord,

Says: "Let us sing the fairest town that is in all Your earthly crown <...>

Then saith the Holy Trinity: "There be We well adored;"

Saith John to Mary Maudleyn, "There we walk across the sward" [152];

- Numeral + Gerund, наприклад, у наведеному нижче фрагменті поетичного тексту за цією двокомпонентною моделлю утворена номінативна одиниця *the Second Coming* ‘Друге Пришестя’, яка у християнстві постає символом воскресіння Ісуса Христа та встановлення на землі Царства Божого:

Surely some revelation is at hand;

Surely the Second Coming is at hand.

The Second Coming! Hardly are those words out

When a vast image out of Spiritus Mundi

Troubles my sight [162];

- Adjective + Noun, наприклад, на основі цієї двокомпонентної структурної моделі утворено біблійний образ-символ у такому поетичному тексті:

I am a gentleman in a dustcoat trying

*To make you hear. Your ears are soft and small
And listen to an old man not at all,
They want the young men's whispering and sighing.
But see the roses on your trellis dying
And hear the spectral singing of the moon [149].*

У наведеному прикладі словосполучення *an old man* є символом смерті, яка прийшла до молодої дівчини у вигляді чоловіка похилого віку. Зображення смерті як живої істоти характерне для тексту Біблії, наприклад: *Then the end will come, when he hands over the kingdom to God the Father after he has destroyed all dominion, authority and power. For he must reign until he has put all his enemies under his feet. The last enemy to be destroyed is death* [93: 15]. У деяких частинах Біблії слово *death* вживається у поєднанні із займенниками другої особи однини чоловічого роду, що свідчить про бачення смерті як живої істоти саме чоловічого роду, наприклад: *I looked, and there before me was a pale horse! Its rider was named Death, and Hades was following close behind him. They were given power over a fourth of the earth to kill by sword, famine and plague, and by the wild beasts of the earth. When he opened the fifth seal, I saw under the altar the souls of those who had been slain because of the word of God and the testimony they had maintained* [108: 15].

Двокомпонентна структурна модель *Adjective + Noun* також слугувала основою для формування біблійного образу-символу у фрагменті нижченаведеного поетичного тексту:

*They caught like babes with witless hands at the Babylonian beast;
They cast the cloak of their patronage on the blank creeds of the East,
Where God shrinks down to a shrivelling point, and all things shrink with Him;
They bowed to Amon-ra for a jest, to Isis for a whim [153].*

Словосполучення *the Babylonian beast* є біблійним символом, який асоціюється з протилежною, противною Богу силою. У тексті Біблії Вавилон постає символом розпусти та гріховності, наприклад: *The woman was dressed in purple and scarlet, and was glittering with gold, precious stones and pearls <...> The name written on her forehead was a mystery: BABYLON THE GREAT THE MOTHER OF PROSTITUTES AND OF THE ABOMINATIONS OF THE EARTH* [108: 17]. Вавилон у Святому Письмі також описується як місце, де в майбутньому правитиме антихрист [17].

У наведеному нижче фрагменті поетичного тексту вираз *holy fire*, структурна модель якого є Adjective + Noun, також має символічне значення:

*O sages standing in God's holy fire
As in the gold mosaic of a wall,
Come from the holy fire, perne in a gyre,
And be the singing-masters of my soul* [161].

У Біблії вогонь є символічним втіленням Святого Духу, про що неодноразово згадується у тексті, наприклад: *This will happen when the Lord Jesus is revealed from heaven in blazing fire with his powerful angels* [95: 1]; *John answered them all, “I baptize you with water. But one who is more powerful than I will come, the straps of whose sandals I am not worthy to untie. He will baptize you with the Holy Spirit and fire”* [104: 3]; *When the disciples James and John saw this, they asked, “Lord, do you want us to call fire down from heaven to destroy them?”* [104: 9].

➤ Participle + Noun, наприклад:

*all the forbidden fruit I ever
dreamt of – or was taught to
resist and fear – ripens and
blossoms under the palms of my*

*hands as they uncover and explore
you – and in the most secret
corners of my heart as it discovers
and adores you – the forbidden fruit
of forgiveness – the forbidden fruit
of finally feeling the happiness [133].*

➤ Noun + Conjunction + Noun, наприклад, за цією структурною моделлю утворено символ, що слугував основою для формування біблійного образу-символу у таких поетичних рядках:

*My dying brother Ninian
Confessed himself to me and said:
"I find the Christ in every man,
But how comes He in wine and bread?" [151].*

Вино і хліб у тексті Біблії постають символом крові і плоті Христа, причастя якими символізує віру в Бога та вічне життя в Царстві Божому: *The Lord Jesus, on the night he was betrayed, took bread, and when he had given thanks, he broke it and said, "This is my body, which is for you; do this in remembrance of me." In the same way, after supper he took the cup, saying, "This cup is the new covenant in my blood; do this, whenever you drink it, in remembrance of me." For whenever you eat this bread and drink this cup, you proclaim the Lord's death until he comes [93: 11].*

Отже, класифікація мовних засобів репрезентації біблійних образів-символів за структурним критерієм у проаналізованому ілюстративному матеріалі зумовлює їх розподіл на дві групи: однокомпонентні та багатокомпонентні мовні засоби. Однокомпонентні мовні засоби репрезентації досліджуваних образів представлені загальними та власними іменниками. Багатокомпонентні мовні засоби репрезентації біблійних образів-символів утворюються за різними структурними моделями,

найпоширенішими з яких за результатами дослідження ілюстративного матеріалу є Noun + Noun, Adjective + Noun, Numeral + Gerund, Participle + Noun, Noun + Conjunction + Noun.

2.1.2. Класифікація мовних репрезентантів біблійних образів-символів за семантико-стилістичним критерієм. Класифікація мовних засобів репрезентації біблійних образів-символів за семантико-стилістичним критерієм передбачає врахування типів семантичної транспозиції, в результаті яких досліджувані образи були сформовані. У результаті проведеного аналізу фактичного матеріалу виявлено, що провідними образними засобами створення біблійних образів-символів є метафора, метонімія та образне порівняння.

Метафора – це художній засіб, що полягає в переносному вживанні слова або виразу на основі аналогії, схожості або порівняння, а також слово або вираз, ужиті в такий спосіб [54, с. 307].

У сучасних лінгвістичних розвідках розроблено низку підходів до класифікації метафори з урахуванням різних принципів, зокрема її структурних особливостей [29; 34; 57], морфологічної приналежності [5; 9; 48], семантичного значення [13; 21; 29] тощо. У контексті нашого дослідження виявлені метафоричні номінації класифікуємо за структурно-синтаксичним та морфологічним критеріями.

Згідно структурно-синтаксичного критерію метафоричні засоби репрезентації біблійних образів-символів, виявлені у корпусі досліджуваних поетичних текстів, поділяємо на:

- метафори, виражені одним словом:

Death is never an ending, death is a change;

Death is beautiful, for death is strange;

Death is one dream out of another flowing [90].

У Старому та Новому Завіті сон асоціюється або ототожнюється зі смертю, наприклад: *But everything exposed by the light becomes visible – and everything that is illuminated becomes a light. This is why it is said: “Wake up, sleeper, rise from the dead, and Christ will shine on you.”* [96: 5].

Віруючі християни вважають, що життя не закінчується смертю і людина не вмирає, а просто засинає. Таким чином, сон у тексті Біблії є символом смерті, що використовується автором твору у біблійному образі-символі *death is one dream out of another flowing*.

➤ метафори, вираженні словосполученням. Зазначений тип метафоричної номінації є найпоширенішим у проаналізованому фактичному матеріалі, наприклад:

*Upon the road of my life,
Passed me many fair creatures,
Clothed all in white, and radiant [112];
I am no prophet – and here’s no great matter;
I have seen the moment of my greatness flicker,
And I have seen the eternal Footman hold my coat, and snicker,
And in short, I was afraid [120];*

➤ метафори, смисл яких розкривається у межах речення, наприклад:

*Going to sleep, I cross my hands on my chest.
They will place my hands like this.
It will look as though I am flying into myself [132].*

У вищенаведених поетичних рядках словосполучення *going to sleep* символізує смерть, оскільки іменник *sleep* вживається у тексті Біблії саме з цим значенням. Вираз *I cross my hands on my chest*, що є частиною біблійного образу-символу у даному контексті, також має біблійне символічне значення, пов’язане зі смертю: схрещування рук символізує хрест і зустріч з Ісусом, який був на ньому розп’ятий.

Life is a burden too great to bear
The hunger, thirst the sickness pain,
The desert heat, the arctic cold,
The fight for freedom that`s ever vain [134].

У наведеному прикладі в основі біблійного образу-символу *life is a burden too great to bear* лежить іменник *burden* ‘тягар, ноша’, що в даному контексті, як і в тексті Біблії, асоціюється з життям, тягарем неприємностей, які трапляються на життєвому шляху кожної людини: *He asked the LORD, “Why have you brought this trouble on your servant? What have I done to displease you that you put the burden of all these people on me?”<...> I cannot carry all these people by myself; the burden is too heavy for me [106: 11].*

➤ метафори, смисл яких розкривається у межах усього поетичного тексту. Прикладом метафоричної номінації цього типу може слугувати поетичний текст Г.К. Честертонна «Donkey» [111], де заголовок є метафорою, суть якої стає зрозумілою лише в результаті аналізу усього поетичного тексту. У творі описуються думки віслюка, на якому Ісус в’їхав до Єрусалиму: тварина згадує все своє життя від народження і до описуваного в тексті моменту, коли жителі міста із захватом дивляться на нього, як на обраного самим Месією, і кладуть перед його ногами пальмові гілки. Заголовок тексту є метафорою, що символізує людей, які в сучасному суспільстві в результаті расової дискримінації помилково почувають себе гіршими за інших, однак, вони вірять, що рано чи пізно, настане час, коли все зміниться.

За морфологічним критерієм виокремлені у поетичних текстах метафоричні засоби репрезентації біблійних образів-символів розподілено на дві групи з урахуванням частиномовної приналежності головного компонента:

➤ іменникові метафори, які утворено в результаті розширення або зміни семантичного значення іменника, наприклад:

*Banished from heaven, I found this victim beaten,
Stripped, kneed, and left to cry. Dropping my rope
Aside, I ran, ignored the uniforms:
Then I remembered bread my flesh had eaten,
The kiss that ate my flesh [160].*

➤ дієслівні метафори, що ґрунтуються на семантичній транспозиції дієслова. Зазначений тип метафоричних номінацій зустрічається у проаналізованих текстах частіше, ніж іменникові метафори, наприклад:

*The woods are lovely, dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep [126].*

У проілюстрованому контексті дієслово *sleep* ‘спати’, як уже зазначалося вище, постає біблійним символом смерті, а біблійний образ-символ *before I sleep*, таким чином, вказує на земне життя оповідача, період часу до смерті, за який він повинен встигнути все, що пообіцяв зробити.

У іншому фрагменті поетичного тексту автор вживає дієслово *sleep* із запереченням *do not*, щоб підкреслити той факт, що, навіть будучи в могилі, він не помер і продовжує жити в усьому, що з ним було пов’язане і що його оточувало при житті:

*Do not stand at my grave and weep,
I am not there, I do not sleep.
I am in a thousand winds that blow,
I am the softly falling snow.
I am the gentle showers of rain,
I am the fields of ripening grain <...>*

*I am in each lovely thing.
Do not stand at my grave and cry,
I am not there. I do not die [129].*

Метонімія у якості образного засобу створення біблійних образів-символів є менш вживаною у корпусі досліджуваних поетичних текстів. Метонімія у сучасних лінгвістичних розвідках визначається як явище, що ґрунтується на реальному зв'язку об'єкта номінації з тим об'єктом, назва якого переноситься на об'єкт найменування [64, с. 7]. Зв'язок між двома об'єктами може мати різний характер, наприклад, зв'язок між ознакою об'єкта і самим об'єктом, між одягом або предметом, що носить людина, і самою людиною, між знаряддям праці і самою працею або її результатом тощо [43, с. 167].

За типом метонімічного перенесення більшість виявлених метонімічних номінацій біблійних образів-символів у проаналізованому ілюстративному матеріалі є метоніміями ознаки, наприклад:

*Before an addled mind and puddle brow,
The feathered nation and the finny prey
Passed by; there went biped and quadruped.
Adam looked forth with bottomless dismay
Into the tragic eyes of his first cow,
And shyly ventured, "Thou shalt be called 'Fred.'" [130].*

У наведеному прикладі, словосполучення *an addled mind and puddle brow* 'зіпсовані розумові здібності і глиняна брова' є метонімічною номінацією, оскільки характеристики інтелекту та зовнішності Адама вживаються автором замість його імені. Автор, використовуючи такий стилістичний прийом, змальовує першого чоловіка як людину з погано розвиненими інтелектуальними здібностями: він апелює до тексту Біблії,

де описано, що Адам не їв плоди з Дерева пізнання, а тому, в поетичному тексті він постає як не дуже кмітлива людина.

Виявлені у проаналізованих поетичних текстах метонімічні номінації, які лежать в основі біблійних образів-символів, структурно вираженні у більшості випадків словосполученнями, наприклад:

Before the time of cords and scourges and lamentation

Grant us thy peace.

Before the stations of the mountain of desolation,

Before the certain hour of maternal sorrow,

Now at this birth season of decease,

Let the Infant, the still unspeaking and unspoken Word [114].

Наведений приклад є фрагментом поетичного тексту Т.С. Еліота «A Song for Simeon». Сімеон – християнський святий, який згадується в Біблії як праведник, який зустрів в храмі Діву Марію та Йосифа з новонародженим Ісусом. У поетичному тексті Т.С. Еліота йдеться про цю зустріч старця з Немовлям. Словосполучення *the still unspeaking and unspoken Word* ‘Слово, яке поки що не сказане і не говориться’ є метонімічною номінацією, що вживається замість імені Ісус Христос. Слово є символом самого Месії, оскільки саме в Ньому живе Слово Боже і від Нього йде до віруючих, про що згадується в різних частинах тексту Біблії, наприклад: *In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God. He was with God in the beginning <...> The Word became flesh and made his dwelling among us. We have seen his glory, the glory of the one and only Son, who came from the Father, full of grace and truth* [102: 1]. Таким чином, у даному контексті метонімічна номінація реалізована на основі опису характеристики діяльності замість її виконавця.

Іншим образним засобом вербалізації біблійних образів-символів у досліджуваних поетичних текстах є **порівняння** – стилістичний прийом,

суть якого полягає у частковому уподібненні двох об'єктів дійсності (або їх властивостей), які відносяться до різних класів [43, с. 187].

Цей стилістичний прийом у якості номінації досліджуваних образів також є менш репрезентативним у проаналізованих поетичних текстах порівняно з метафорами. Усі виявленні порівняння мають однотипну структуру, що включає суб'єкт порівняння, об'єкт, який пояснює суб'єкт та знак порівняння, наприклад:

Have you ever driven down a road?

Just to drive with no destination in mind.

The road seems to go on and on

With no stopping point

Life is like that long road going on and on

Not knowing when it's going to end [110].

У поетичному тексті К. Сендберга “Basket” біблійний образ-символ на вербальному рівні актуалізовано за допомогою образного порівняння, об'єктом порівняння в якому є іменник *apple*, що в тексті Біблії має символічне значення:

SPEAK, sir, and be wise.

Speak choosing your words, sir, like an old woman over a bushel of apples

[150].

У наведеному прикладі завдяки порівнянню *choosing your words like an old woman over a bushel of apples* ситуація вибору яблук порівнюється з підбором слів для висловлення своєї думки. При цьому, яблуня і її плоди є символом світового дерева [16, с. 18], символічне значення якого у Біблії – гріхопадіння і пізнання, про що згадується в історії про Адама та Єву, які скуштували заборонене яблуко з Дерева пізнання, що спричинило гріхопадіння, вигнання з раю та тяжкий шлях людства: *And the LORD God said, “The man has now become like one of us, knowing good and evil. He must*

not be allowed to reach out his hand and take also from the tree of life and eat, and live forever.” So the LORD God banished him from the Garden of Eden to work the ground from which he had been taken. After he drove the man out, he placed on the east side of the Garden of Eden cherubim and a flaming sword flashing back and forth to guard the way to the tree of life [99: 3].

У вищенаведеному поетичному тексті яблуко постає як символ помилок і дій із трагічними наслідками. Висновок із порівняння, що вербалізує біблійний образ-символ, полягає у тому, що перш, ніж говорити, необхідно думати, оскільки навіть одне слово може призвести до неочікуваних і трагічних наслідків.

Отже, аналіз мовних репрезентантів біблійних образів-символів за семантико-стилістичними ознаками уможливив їх розподіл у три групи: метафора, метонімія та образне порівняння. Метафоричні номінації біблійних образів-символів, що є найбільш репрезентативними у проаналізованих поетичних текстах, класифіковано відповідно до двох критеріїв: за структурно-синтаксичним (однослівні, метафори виражені словосполученням, реченням і цілим текстом) і морфологічним (іменникові та дієслівні). Метонімічні номінації біблійних образів-символів охарактеризовано за різновидом метонімічного перенесення (у більшості випадків – метонімія ознаки) та структурно-синтаксичними критерієм (найчастіше виражені словосполученням). Порівняльні конструкції, які слугують засобом номінації біблійних образів-символів, є рідковживаними у проаналізованих поетичних текстах і мають однотипну структуру.

2.2. Концептуальна площина біблійних образів-символів в англійськомовних поетичних текстах

Концептуальна площина біблійних образів-символів у проаналізованих поетичних текстах представлена сукупністю концептів і концептуальних тропів, які лежать в основі їх формування.

У контексті нашого дослідження концепт розглядаємо як ментальну одиницю, яка відображає певний фрагмент реальності і сприяє категоризації об'єктів дійсності, а концептуальний троп як розумову операцію над концептами, засіб концептуалізації, що дозволяє осмислити ту чи іншу область реальності. Концептуальні тропи формуються не в мові, а в мисленні. Вони можуть бути реконструйовані на основі як біблійних образів-символів, так і необразної лексики, вжитої автором у поетичному тексті.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що в основі формування біблійних образів-символів, актуалізованих в англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть, лежить низка концептів, які осмислюються в термінах інших концептів, формуючи при цьому набір концептуальних метафор. Найбільшу кількість актуалізацій на мовному рівні в ілюстративному матеріалі мають бінарні концепти ЖИТТЯ і СМЕРТЬ, які репрезентують головні християнські цінності та моральні уявлення віруючих людей. Інші концепти об'єктивуються біблійними образами-символами рідко, тому основну увагу в нашому дослідженні акцентуємо на аналізі концептів ЖИТТЯ і СМЕРТЬ.

Аналіз ілюстративного матеріалу засвідчив, що з-поміж зазначених бінарних концептів концепт ЖИТТЯ частіше об'єктивується біблійними образами-символами. Він також осмислюється у термінах інших концептів, формуючи концептуальні метафори:

→ ЖИТТЯ Є ДОРОГА, наприклад:

Upon the road of my life,
Passed me many fair creatures,
Clothed all in white, and radiant [112];
Afoot and light-hearted I take to the open road,
Healthy, free, the world before me,
The long brown path before me leading wherever I choose <...>
Done with indoor complaints, libraries, querulous criticisms,
Strong and content I travel the open road [159].

У наведеному прикладі концепт ЖИТТЯ вербалізується іменником *life* і осмислюється за допомогою концепту ДОРОГА, актуалізованого іменником із символічним значенням *road*, що дозволяє реконструювати відповідну концептуальну метафору.

У іншому поетичному тексті знаходимо декілька поетичних словесних образів, в основі формування яких лежать концептуальні метафори з цариною мети ЖИТТЯ, однак біблійний символізм характерний лише для образу *life is a road, take it*, де цариною джерела є концепт ДОРОГА:

Life is a puzzle, solve it.
Life is a game, play it.
Life is a question, answer it.
Life is a road, take it.
Life is a diary, fill it.
Life is an ice cream, enjoy it! [145].

Концептуальна метафора ЖИТТЯ Є ДОРОГА досить часто актуалізується біблійними образами-символами у проаналізованих поетичних текстах, а в деяких випадках зазнає трансформацій.

Трансформації концептуальних метафор Л.І. Белєхова розглядає як лінгвокогнітивні операції конкретизації, спеціалізації, модифікації та лінгвокогнітивні процедури розширення, узагальнення, перспективізації, задіяні у формуванні концептуальної та вербальної іпостасі образів [15, с. 206]. В.Г. Ніконова вважає, що окрім зазначених лінгвокогнітивних операцій та процедур у процесі конструювання поетично переосмислених метафор застосовуються також прийоми звуження (*restriction*), покращення (*amelioration*) і погіршення (*degradation*) базових концептуальних метафор [44, с. 180].

У результаті проведеного дослідження встановлено, що концептуальні метафори, які лежать в основі формування виявлених біблійних образів-символів, з-поміж перелічених лінгвокогнітивних операцій та процедур зазнають переважно розширення, звуження або конкретизації.

Розширення та звуження – це лінгвокогнітивні механізми утворення okazionalnih концептуальних метафор шляхом збільшення чи зменшення обсягу концептуального змісту царини джерела, що репрезентується концептом-релятом у складі конвенційної метафори [44, с. 180].

Конкретизація – це лінгвокогнітивна операція, в результаті якої сутність царини джерела уточнюється через актуалізацію його внутрішньоформної концептуальної ознаки [15, с. 207].

Наприклад, у нижченаведеному фрагменті поетичного тексту концептуальна метафора ЖИТТЯ Є ДОРОГА зазнає розширення:

*Have you ever driven down a road?
Just to drive with no destination in mind.
The road seems to go on and on
With no stopping point*

Life is like that long road going on and on
Not knowing when it's going to end [110].

У проілюстрованому прикладі біблійний образ-символ ґрунтується на образному порівнянні, в якому концепт ЖИТТЯ на вербальному рівні представлено лексичною одиницею *life*. Лексема *road* є вербальним репрезентантом концепту ДОРОГА, що роз'яснює значення концепту ЖИТТЯ. Однак, у зазначеному образі автором для додаткової характеристики біблійного символу дороги вжито також номінативні одиниці *long* та *going on and on* з метою акцентувати увагу читача на довгоплинності життя. Вказані номінації збільшують обсяг концептуального змісту царини джерела концептуальної метафори ЖИТТЯ Є ДОРОГА, розширюючи її таким чином до концептуальної метафори ЖИТТЯ Є ДОВГА ДОРОГА.

Відразу декільком різновидам трансформації концептуальна метафора ЖИТТЯ Є ДОРОГА підлягає у такому фрагменті поетичного тексту:

Life is a corridor,
With a thousand rooms on either side.
A long, dark passageway to walk through [142].

У наведеному прикладі знаходимо відразу два біблійні образи-символи: *life is a corridor* і *(life is) a long, dark passageway to walk through*. У першому випадку концепт ЖИТТЯ об'єктивується лексичною одиницею *life*, яка у складі метафоричної конструкції порівнюється не просто з дорогою, а з коридором (*corridor*), як одним із різновидів шляху з обмеженим простором, по якому може здійснюватися перехід. Таким чином, у першому біблійному образі-символі відбувається конкретизація царини джерела концептуальної метафори ЖИТТЯ Є ДОРОГА і вона перетворюється на концептуальну метафору ЖИТТЯ Є КОРИДОР. У основі

формування другого біблійного образу-символу (*life is*) *a long, dark passageway to walk through* також лежить концептуальна метафора ЖИТТЯ Є КОРИДОР, однак, у даному випадку концептуальний зміст царини джерела, вербалізованої лексемою *passageway*, збільшується завдяки атрибутивним характеристикам *long* і *dark*. Завдяки цьому відбувається розширення реконструйованої раніше концептуальної метафори ЖИТТЯ Є КОРИДОР відразу до двох концептуальних метафор: ЖИТТЯ Є ДОВГИЙ КОРИДОР і ЖИТТЯ Є ТЕМНИЙ КОРИДОР.

→ ЖИТТЯ Є ВИБІР, наприклад:

*Two roads diverged in a yellow wood,
And sorry I could not travel both
And be one traveler, long I stood
And looked down one as far as I could
To where it bent in the undergrowth [128].*

Проілюстрований фрагмент поетичного тексту є одним біблійним образом-символом, в якому лексема *road* ‘дорога’ також виступає метафоричною номінацією і біблійним символом життя. Однак, у даному прикладі вказаний образ втілює ідею про вибір життєвого шляху, який постає перед кожною людиною. Автор підкреслює, що перед ним є два шляхи, але він змушений обрати один. Номінативна одиниця *look down one as far as I could to where it bent in the undergrowth* характеризує важливість цього вибору та об’єктивує концепт ВИБІР, у термінах якого осмислюється концепт ЖИТТЯ, актуалізованого метафорою *road*: ЖИТТЯ Є ВИБІР.

→ ЖИТТЯ Є ТЯГАР, наприклад, у контексті:

Life is a burden too great to bear
*The hunger, thirst the sickness pain,
The desert heat, the arctic cold,
The fight for freedom that`s ever vain [120].*

У наведеному прикладі в біблійному образі-символі *life is a burden too great to bear* лексема *life* є вербалізатором концепту ЖИТТЯ, який, своєю чергою, пояснюється в термінах концепту ТЯГАР, об'єктивований виразом *a burden too great to bear*, де лексема *burden* є біблійним символом життям, наповненого тягарем неприємностей, а словосполучення *too great to bear* доповнюють цей символ, підкреслюючи, що для автора твору життя – це не просто ноша, а тяжкий тягар, який йому не під силу винести.

Зазначена концептуальна метафора лежить в основі формування біблійного образі-символу й у такому контексті:

When life is hard to bear,
And the Sun in your eyes become obscured
Close your eyes and see God's Loving care [91].

У підкресленому біблійному образі-символі вербальним репрезентантом концепту ЖИТТЯ є лексема *life*. В результаті дефініційного аналізу лексеми *to bear* виявлено її ядерні семантичні компоненти, які дають підстави для реконструкції концепту ТЯГАР: *to bear* – “to support the weight of somebody/something; to carry somebody/something, especially while moving” [88], “to carry or take someone or something somewhere” [83]. Таким чином, у виявленому образі концепт ЖИТТЯ осмислюється у термінах концепту ТЯГАР.

→ ЖИТТЯ Є ЗРАДА, наприклад, у проілюстрованому нижче фрагменті поетичного тексту автор описує повсякденне життя пересічних людей, які, прагнучи отримати всі блага земного життя, залишаються зрадженими, обманутими і розчарованими:

I laugh at all of us whose lives are tough.
He watches us with much glee,
Seeing how he fooled us once more.

*What kind of stupid does he think we are?
 Because he must think we are daft.
 Blindly, we give him power over our lives,
 At the promise of what?
 Money? Employment?
Why do we give Judas power over our lives?
 I have to say, I am tired.
 I am tired of all the lies,
 The deceit of jobs, a better life,
 I am tired of all the strife,
 Oh, how the betrayal kills me! [144].*

У наведеному прикладі риторичне питання *why do we give Judas power over our lives?* є біблійним образом-символом, якому лексема *Judas* є біблійним символом зради. Лексема *life*, що вживається як безпосередньо в біблійному образі-символі, так і в інших частинах тексту, об'єктивує концепт ЖИТТЯ, який осмислюється у термінах концепту ЗРАДА, вербально втіленого лексемами *Judas* і *betrayal*: ЖИТТЯ Є ЗРАДА. Таким чином, виявлений образ втілює ідею про сутність багатьох сучасних людей, які готові зрадити власним принципам, переконанням, релігії заради досягнення певних матеріальних цінностей. Автор показує, що в результаті цього все наше життя перетворюється на зраду самих себе.

→ ЖИТТЯ Є РОЗЧАРУВАННЯ, наприклад:

*And would it have been worth it, after all,
 After the cups, the marmalade, the tea,
 Among the porcelain, among some talk of you and me,
 Would it have been worth while,
 To have bitten off the matter with a smile <...>
 To say: "I am Lazarus, come from the dead,*

*Come back to tell you all, I shall tell you all” –
If one, settling a pillow by her head
Should say: “That is not what I meant at all;
That is not it, at all.” [120].*

У проілюстрованих поетичних рядках біблійним образом-символом є репліка головного героя твору *I am Lazarus, come from the dead* <...> *That is not what I meant at all / That is not it, at all*. Онім *Lazarus* є іменем біблійного героя, якого Ісус воскресив, щоб той розповів, що з ним відбувалося після смерті. Образ Лазара символізує перемогу життя над смертю. У першій частині виявленого біблійного образу-символу *I am Lazarus, come from the dead* головний герой твору, Альфред Пруфрок, порівнює себе з Лазарем, оскільки він перебуває у своєму власному, вигаданому світі, в своїх думках, ніби цей біблійний персонаж, який певний час перебував в могилі. Як і Лазар, Пруфрок з часом час змушений повернутися в реальний світ, ніби воскреснути, щоб поділитися зі своєю співрозмовницею власними роздумами. Номінативні одиниці *Lazarus* і *come from the dead*, таким чином, експлікують ідею повернення до життя і є вербальними репрезентантами концепту ЖИТТЯ. Друга частина біблійного образу-символу *that is not what I meant at all / that is not it, at all* характеризує враження героя після повернення до життя – не відміну від Лазара, Альфред Пруфрок не радий такому «воскресінню», він не хоче розповідати свою історію. Покинути світ власних думок для нього є не поверненням до життя, а розчаруванням. Таким чином, вираз *that is not what I meant at all* актуалізує на вербальному рівні коцепт РОЗЧАРУВАННЯ, у термінах якого осмислюється концепт ЖИТТЯ: ЖИТТЯ Є РОЗЧАРУВАННЯ.

→ ЖИТТЯ Є ПЕРЕМОГА. Зазначену концептуальну метафору реконструюємо в результаті інтерпретаційно-текстового аналізу такого фрагмента поетичного тексту:

*Then at dawn we came down to a temperate valley,
Wet, below the snow line, smelling of vegetation;
With a running stream and a water-mill beating the darkness,
And three trees on the low sky,
And an old white horse galloped away in the meadow [119].*

Наведений приклад є фрагментом твору Т.С. Еліота “Journey of the Magi”, основна тема якого – подорож волхвів до Віфлеєму. У даному контексті знаходимо відразу декілька біблійних образи-символи. *A running stream and a water-mill beating the darkness / and three trees on the low sky* – біблійний образ-символ, що ґрунтується на декількох біблійних символах, зокрема, номінативні одиниці *a running stream* і *a water-mill* позначають воду, яка знаходиться у постійному русі. У тексті Біблії текуча вода є символом життя, яке Бог дає тим, хто віре в нього: *On the last and greatest day of the festival, Jesus stood and said in a loud voice, “Let anyone who is thirsty come to me and drink. Whoever believes in me, as Scripture has said, rivers of living water will flow from within them.”* [102: 7]. Отже, номінації *a running stream* і *a water-mill* у складі зазначеного біблійного образу-символу виконують роль вербальних репрезентантів концепту ЖИТТЯ. Лексема *beating*, що характеризує номінації *a running stream* і *a water-mill*, об’єктивує концепт ПЕРЕМОГА, оскільки в її словниковій дефініції наявна відповідна сема: “to beat – to defeat somebody in a game or competition” [88]. Таким чином, концепт ЖИТТЯ осмислюється як перемога, що дає підстави для реконструкції концептуальної метафори ЖИТТЯ Є ПЕРЕМОГА.

Номінативні одиниці *darkness* ‘темрява’ і *three trees* ‘три дерева’ вказують на об’єкт, над яким ця перемога здобута. У тексті Біблії темрява постає символом смерті, наприклад: *They are clouds without rain, blown along by the wind; autumn trees, without fruit and uprooted – twice dead. They are wild waves of the sea, foaming up their shame; wandering stars, for whom*

blackest darkness has been reserved forever [103: 1]. У Святому Письмі смерть також асоціюється з пеклом, характерною рисою якого є темрява, похмурість, наприклад: *Are not my few days almost over? Turn away from me so I can have a moment's joy before I go to the place of no return, to the land of gloom and utter darkness, to the land of deepest night, of utter darkness and disorder, where even the light is like darkness*" [101: 10].

Словосполучення *three trees* є алюзією на три хреста, на одному з яких був розп'ятий Ісус і також символізують смерть: *As the soldiers led him away, they seized Simon from Cyrene, who was on his way in from the country, and put the cross on him and made him carry it behind Jesus <...> Two other men, both criminals, were also led out with him to be executed. When they came to the place called the Skull, they crucified him there, along with the criminals – one on his right, the other on his left* [104: 23].

Отже, номінації *darkness* і *three trees* імплікують концепт СМЕРТЬ і збільшує обсяг концептуального змісту царини джерела концептуальної метафори ЖИТТЯ Є ПЕРЕМОГА, розширюючи її до концептуальної метафори ЖИТТЯ Є ПЕРЕМОГА НАД СМЕРТЮ.

Біблійний образ-символ *an old white horse galloped away in the meadow* також містить символ *an old white horse*, який асоціюється з біблійним образом всадника апокаліпсису, який їде на білому коні: *I watched as the Lamb opened the first of the seven seals. Then I heard one of the four living creatures say in a voice like thunder, "Come!". I looked, and there before me was a white horse! Its rider held a bow, and he was given a crown, and he rode out as a conqueror bent on conquest* [108: 6]. Апокаліпсис асоціюється з розрухою і смертю, тому номінація *an old white horse* у даному контексті об'єктивує концепт СМЕРТЬ. Словосполучення *galloped away* 'скакає галопом геть' імплікує ідею, що смерть відступає перед життям. Таким чином, даний біблійний образ-символ є логічним

продовженням попереднього образу і також має в основі свого формування концептуальну метафору ЖИТТЯ Є ПЕРЕМОГА НАД СМЕРТЮ.

→ ЖИТТЯ Є ВІРА, наприклад:

The dripping blood our only drink,

The bloody flesh our only food:

In spite of which we like to think

That we are sound, substantial flesh and blood –

Again, in spite of that, we call this Friday good [117].

У наведеному прикладі підкреслений біблійний образ-символ ґрунтується на символічному значенні плоті (*bloody flesh*) і крові (*dripping blood*) Ісуса Христа – в тексті Біблії вони втілюють ідею віри в Бога, тому у даному контексті зазначені номінативні одиниці вербалізують концепт ВІРА. Номінації *our only drink* ‘єдине наше пиття’ і *our only food* ‘вся наша їжа’ експлікують ідею про життя, для підтримання якого, як відомо, вода і їжа є необхідною умовою, і об’єктивують концепт ЖИТТЯ. Оскільки у виявленому біблійному образі-символі кров і плоть христова постають як все (*only*), що ми їмо і п’ємо, в ньому імпліковано ідею про неможливість життя без віри в Бога: ЖИТТЯ Є ВІРА.

Окрім концепту ЖИТТЯ, одним із найбільш часто об’єктивованих виявленими біблійними образами-символами концептів є СМЕРТЬ, що осмислюється за допомогою низки інших концептів, зокрема:

→ СМЕРТЬ Є ЖИВА ІСТОТА, наприклад:

Later,

when you face old age and its natural conclusion

your courage will still be shown in the little ways,

each spring will be a sword you'll sharpen,

those you love will live in a fever of love,

and you'll bargain with the calendar

*and at the last moment
when death opens the back door
you'll put on your carpet slippers
and stride out [156].*

Вище вже зазначалося, що у тексті Біблії смерть досить часто асоціюється з живими істотами. У наведеному прикладі концепт СМЕРТЬ на мовному рівні актуалізовано однойменним іменником з абстрактним значенням *death*. При цьому, автором для її змалювання вжито номінативну одиницю *open the back door*, що приписує смерті характеристики живої істоти, зокрема – фізичну можливість відчинити двері. Таким чином, аналіз біблійного образу-символу *death opens the back door* дозволяє реконструювати концептуальну метафору СМЕРТЬ Є ЖИВА ІСТОТА.

Зазначена концептуальна метафора неодноразово зустрічається в проаналізованих поетичних текстах і зазнає модифікацій, наприклад:

*I am a gentleman in a dustcoat trying
To make you hear. Your ears are soft and small
And listen to an old man not at all,
They want the young men's whispering and sighing.
But see the roses on your trellis dying
*And hear the spectral singing of the moon [149].**

У наведеному фрагменті поетичного тексту автор змальовує ситуацію, коли смерть прийшла до молодої дівчини у вигляді живої істоти, а саме – чоловіка, що стає зрозумілим завдяки вживанню для її позначення номінативних одиниць *a gentleman* та *an old man*. Вказані номінації у даному контексті є біблійними символами смерті, які уточнюють царину джерела концептуальної метафори СМЕРТЬ Є ЖИВА ІСТОТА, призводячи, таким чином, до її конкретизації – СМЕРТЬ Є ЧОЛОВІК.

Концептуальна метафора СМЕРТЬ Є ЧОЛОВІК лежить в основі формування біблійного образу-символу й у такому поетичному тексті:

I shall die, but that is all that I shall do for Death.

I hear him leading his horse out of the stall; I hear the clatter on the barn-floor.

He is in haste; he has business in Cuba, business in the Balkans, many calls to make this morning.

But I will not hold the bridle while he clinches the girth.

And he may mount by himself: I will not give him a leg up [143].

У наведеному прикладі головна героїня намагається не піддаватися смерті, протистояти їй. Смерть постає у поетичному тексті у вигляді бізнесмена, який завжди зайнятий, запізнюється, оскільки має багато справ. При цьому авторка твору шляхом багаторазового вживання займенників другої особи однини чоловічого роду (*he, his, him*) підкреслює, що смерть є чоловіком. Таким чином, у даному фрагменті концепт СМЕРТЬ також осмислюється у термінах концепту ЧОЛОВІК: СМЕРТЬ Є ЧОЛОВІК.

У проілюстрованих нижче поетичних рядках, своєю чергою, відбувається конкретизація концептуальної метафори СМЕРТЬ Є ЧОЛОВІК:

But though I have wept and fasted, wept and prayed,

Though I have seen my head (grown slightly bald) brought in upon a platter,

I am no prophet – and here's no great matter;

I have seen the moment of my greatness flicker,

And I have seen the eternal Footman hold my coat, and snicker,

And in short, I was afraid [120].

Біблійний образ-символ *the eternal Footman hold my coat* імпліцитно вказує на смерть, яка явилася протагоністу у вигляді не просто людини, чоловіка, а лакея. Атрибутивна характеристика *eternal* 'вічний' акцентує увагу реципієнта, що у творі йдеться не просто про слугу, а саме про смерть, поява якої злякала героя. Таким чином, у даному контексті, як і у

тексті Біблії, смерть постає як людина чоловічого роду, але, при цьому, уточнюється її рід діяльності, що дозволяє конкретизувати концептуальну метафору СМЕРТЬ Є ЧОЛОВІК до СМЕРТЬ Є ЛАКЕЙ.

У результаті аналізу фактичного матеріалу виявлено також поетичні тексти, в яких в основі формування біблійного образу-символу лежить концептуальна метафора СМЕРТЬ Є ЖИВА ІСТОТА, яка конкретизується до СМЕРТЬ Є ЖІНКА, однак, концепт ЖІНКА як царица джерела у зазначеному концептуальному тропі актуалізується значно рідше у порівнянні з концептом ЧОЛОВІК, наприклад:

Lady of silences

Calm and distressed

Torn and most whole

Rose of memory

Rose of forgetfulness

Exhausted and life-giving

Worried reposed

The single Rose

Is now the Garden <...>

End of the endless

Journey to no end <...>

Grace to the Mother

For the Garden

Where all love ends [115].

У проілюстрованому фрагменті поетичного тексту знаходимо декілька словесних поетичних образів, серед яких є біблійні образи-символи, що ґрунтуються на використанні символу троянди – *rose of memory, rose of forgetfulness, the single rose / is now the garden*. У християнстві троянда має декілька символічних значень [84, р. 71–74]. У

даному контексті, беручи до уваги словесні поетичні образи *lady of silences*, *grace to the mother* та атрибутивну номінацію троянди *life-giving*, вважаємо, що троянда постає символом жіночності і об'єктивує концепт ЖІНКА. Зазначений концепт у наведених вище поетичних рядках слугує поясненням іншого концепту – СМЕРТЬ, що актуалізується на мовному рівні рядом окремих номінацій і словесних поетичних образів, зокрема, лексеми *silences* 'тиша', *forgetfulness* 'забуття' і *exhausted* 'спустошений' асоціюються зі смертю. Словесні поетичні образи *end of the endless / journey to no end* 'кінець безкінечної подорожі в нескінченності' і *the garden / where all love ends* 'сад, де закінчується кохання' також імплікують концепт СМЕРТЬ. Таким чином, у даному контексті смерть асоціюється і осмислюється як така, що має жіночу першооснову: СМЕРТЬ Є ЖІНКА.

→ СМЕРТЬ Є СОН, наприклад:

*There lay the Sound and the Island with green leaves down beside the water,
The town, the Hoe, the masts with sunset fired*

*Dreams! ay, dreams of the dead! for the great heart faltered on the
threshold, And darkness took the land his soul desired [146].*

Death is never an ending, death is a change;

Death is beautiful, for death is strange;

Death is one dream out of another flowing [90].

У наведених біблійних образах-символах концепт СМЕРТЬ вербалізується іменниками *death, the dead* і осмислюється у термінах концепту СОН, що на вербальному рівні актуалізовано іменником *dream*.

Зазначна концептуальна метафора також лежить в основі формування й інших виявлених у проаналізованому фактичному матеріалі біблійних образів-символів. Концепт СОН при цьому може бути об'єктивованим не лише іменником *dream*, але й його синонімами або лексемами, що є іншими частинами мови, але мають подібну семантику, наприклад:

The woods are lovely, dark and deep,

But I have promises to keep,

And miles to go before I sleep,

And miles to go before I sleep [126];

Yea, though the very clouds have vantage over me

Enjoying their glancing flight, though love is dead,

I still am not homeless here, I've a tent by day

Of darkness whereon she sleeps on her perfect bed [140].

У проілюстрованих біблійних образах-символах вербальним репрезентантом концепту СОН є дієслово *sleep* ‘спати’. У іншому фрагменті поетичного тексту авторка виражає ідею про смерть, близьку до біблійної – життя не закінчується після смерті, воно продовжується і проявляється в усьому, що колись оточувало людину або оточує її близьких. Концептуальна метафора СМЕРТЬ Є СОН об’єктивується у біблійному образі-символі, що двічі повторюється у тексті як паралельні конструкції:

Do not stand at my grave and weep,

I am not there, I do not sleep.

I am in a thousand winds that blow,

I am the softly falling snow.

I am the gentle showers of rain,

I am the fields of ripening grain <...>

I am in each lovely thing.

Do not stand at my grave and cry,

I am not there. I do not die [129].

У наведених нижче прикладах лексема *sleep* також об’єктивує концепт СОН, однак у даних контекстах вона є не дієсловом, а іменником:

Going to sleep, I cross my hands on my chest.

*They will place my hands like this.
It will look as though I am flying into myself [132];
And if tonight my soul may find her peace
in sleep, and sink in good oblivion,
and in the morning wake like a new-opened flower
then I have been dipped again in God, and new-created [137].*

→ СМЕРТЬ Є ТЕМРЯВА, наприклад:

*Oh, it is all a dreadful dream!
Scurvy and cold and death and dearth;
I will awake to warmth and gleam,
Silvery seas and greening earth.
Life is a dream, its wakening,
Death, gentle shadow of God's wing... [155].*

У наведеному прикладі у біблійному образі-символі *death, gentle shadow of God's wing* концепт СМЕРТЬ актуалізовано лексемою *death*. Друга частина образу містить білійний символ смерті, представлений лексемою *shadow*. Як уже зазначалося вище, у тексті Біблії смерть часто уподібнюється темряві, тому у даному біблійному образі-символі, як і у Святому Письмі, смерть осмислюється як дещо темне, що дає підстави для реконструкції концептуальної метафори СМЕРТЬ Є ТЕМРЯВА.

У іншому фрагменті поетичного тексту автор змальовує власне уявлення про відчуття людини, яка йде з життя. Концепт СМЕРТЬ при цьому об'єктивується лексемою *go out* і описується рядом номінативних одиниць, які асоціюються похмурістю, темрявою (*dark, darkens, gloom, shadow, autumn, deepen, darken, storm, darker than the nightingale, short days*) і виступають вербальними репрезентантами концепту ТЕМРЯВА, у термінах якого осмислюється концепт СМЕРТЬ: СМЕРТЬ Є ТЕМРЯВА:

*And if, as weeks go round, in the dark of the moon
my spirit darkens and goes out, and soft strange gloom
pervades my movements and my thoughts and words
 then I shall know that I am walking still
 with God, we are close together now the moon's in shadow.*

*And if, as autumn deepens and darkens
 I feel the pain of falling leaves, and stems that break in storms
 and trouble and dissolution and distress
 and then the softness of deep shadows folding,
 folding around my soul and spirit, around my lips
 so sweet, like a swoon, or more like the drowse of a low, sad song
singing darker than the nightingale, on, on to the solstice
and the silence of short days, the silence of the year, the shadow [137].*

Концептуальну метафору СМЕРТЬ Є ТЕМРЯВА реконструюємо й у наведених нижче поетичних рядках, де лексема *darkness* об'єктивує царину джерела цієї метафори:

*The darkness stills the forms of all the queens.
 But oh, the palms of her two black hands are red!
It is Death I fear so much, it is no the dead –
 Not this gray book, but the red and bloody scenes* [136].

Концепт ТЕМРЯВА може також актуалізуватися на вербальному рівні лексичними одиницями, які містять у своїй семантиці відповідну сему, зокерма, *the end of day, evening, twilight, night* тощо, наприклад:

*We wade, we wade, we stagger, darkness rushes
 between our stones,
 we shall drown.*

Our day is over, night comes up [139, p. 343].

У проілюстрованих нижче поетичних рядках йдеться про думки солдата, якого поранили в битві і він розуміє, що вмирає. Герой твору описує все, що відбувається навколо нього і говорить про те, що він залишився один, опинившись на порозі смерті. Словосполучення *near to the end of day* у даному контексті є біблійним образом-символом, оскільки імпліцитно вказує на закінчення життя, яке асоціюється вечором, настанням темряви. У цьому образі, як і в тексті Біблії, втілено уявлення про смерть як темряву, що дає підстави реконструювати концептуальну метафору СМЕРТЬ Є ТЕМРЯВА, яка лежить в основі його формування:

*But a moment ago,
Among men cursing in fight and toiling, blinded I fought,
But the labour passed on a sudden even as a passing thought,
And now – alone! <...>
Out of the sound of battles, near to the end of day,
Full of dim woods and streams [141].*

Зазначена концептуальна метафора лежить в основі формування й інших біблійних образів-символів, наприклад, у такому фрагменті поетичного тексту:

*Do not go gentle into that good night,
Old age should burn and rave at close of day;
Rage, rage against the dying of the light.
Though wise men at their end know dark is right,
Because their words had forked no lightning they
Do not go gentle into that good night [113].*

У вищенаведеному фрагменті поетичного тексту виявлено чотири біблійні образи-символи, в яких об'єктивовано зазначену концептуальну метафору: *do not go gentle into that good night; old age should burn and rave at close of day; rage, rage against the dying of the light; wise men at their end*

know dark is right. У перелічених образах смерть також символічно представлена у вигляді темряви, що вербально репрезентовано номінативними одиницями *night, close of day, dying of the light, dark, end.* Усі перелічені номінації у проілюстрованому контексті вживаються у значенні «смерть» і одночасно містять у своїй семантиці вказівку на темряву, згасання, закінчення. Таким чином, інтерпретаційно-текстовий аналіз виявлених біблійних образів-символів дозволив реконструювати концепт СМЕРТЬ, що пояснюється за допомогою концепту ТЕМРЯВА: СМЕРТЬ Є ТЕМРЯВА.

Концептуальна метафора СМЕРТЬ Є ТЕМРЯВА лежить в основі формування одразу декількох біблійних образів-символів у такому поетичному тексті:

I, on the deck, am startled by this dawn confronting
Me who am issued amazed from the darkness, stripped
And quailing here in the sunshine, betrayed from haunting
The soundless night whereon our days are shipped
Feeling myself undawning, the day's light playing upon me,
I who am substance of shadow, I all compact
Of the stuff of the night <...>
I with the night on my lips, I sigh with the silence of death <...>
The clouds go down the sky with a wealthy ease,
Casting a shadow of scorn upon me for my share in death; but I
Hold my own in the midst of them, darkling defy
The whole of the day to extinguish the shadow I lift on the breeze [140].

У наведеному прикладі автор змальовує смерть як мандрівку по морю в сторону заходу сонця, в темряву. Номінативні одиниці *darkness, night, shadow, darkling* у даному контексті виступають вербальними

репрезентантами концепту TEMPЯBA, у термінах якого осмислюється концепт СМЕРТЬ.

Зазначену концептуальну метафору реконструюємо також в результаті аналізу нижченаведеного фрагменту поетичного тексту:

*We are the hollow men
We are the stuffed men
Leaning together
Headpiece lilled with straw. Alas!
Our dried voices, when
We whisper together
Are quiet and meaningless
As wind in dry grass
Or rats' feet over the broken glass
In our dry cellar.*

Shape without form, shade without color [118].

У проілюстрованому прикладі йдеться про духовне вимирання людства. Автор, описує людей, душі яких «померли», використовуючи різні образні засоби. Словосполучення *shade without color* – одна з метафоричних номінацій таких людей і біблійний образ-символ, в якому лексема *shade* об'єктивує концепт TEMPЯBA, за допомогою якого пояснюється концепт СМЕРТЬ, що на вербальному рівні актуалізується різними номінативними одиницями, розпорошеними по всьому поетичному тексту.

→ СМЕРТЬ Є ЗАМКНУТИЙ ПРОСТІР, наприклад:

*Then, not for the first or the last time,
I take the deep breath
of happiness, and I think*

*how unlikely it is
that death is a hole in the ground [147].*

У багатьох частинах тексту Біблії йдеться про життя після смерті, яке описується таким чином: душі померлих людей продовжують жити, але, зазвичай, в певному закритому, обмеженому просторі, куди можна потрапити через ворота, що знаходяться під охороною. В англійському варіанті Біблії таким місцем зазвичай є пекло (*hell, sheol, hades*), рідше рай, наприклад: *And I tell you that you are Peter, and on this rock I will build my church, and the gates of Hades will not overcome it. I will give you the keys of the kingdom of heaven [105: 16]; I am the Living One; I was dead, and now look, I am alive for ever and ever! And I hold the keys of death and Hades [108: 1]. У деяких частинах Біблії лексема *death* вживається у значенні «пекло»: *Have the gates of death been shown to you? Have you seen the gates of the deepest darkness? [101: 38].**

Таким чином, біблійним символом смерті постають ворота, двері або певний замкнутий простір, куди потрапляє душа. У наведеному вище прикладі у біблійному образі-символі *death is a hole in the ground* концепт ЗАМКНУТИЙ ПРОСТІР об'єктивується номінативною одиницею *a hole in the ground*, що дозволяє реконструювати відповідну концептуальну метафору СМЕРТЬ Є ЗАМКНУТИЙ ПРОСТІР.

Зазначена концептуальна метафора лежить в основі формування біблійного образу-символу й у такому контексті:

*Open the gates for me,
Open the gates of the peaceful castle, rosy in the West,
In the sweet dim Isle of Apples over the wide sea's breast,
Open the gates for me! [141].*

У іншому прикладі поетичного тексту, в якому автор роздумує над тим, що станеться з ним після смерті, у виділеному біблійному образі-

символі також вербалізовано концепт ЗАМКНУТИЙ ПРОСТІР (*crematorium*), за допомогою якого осмислюється концепт СМЕРТЬ, однак входом у цей простір є не ворота, як в оригінальному тексті Біблії, а двері (*door*):

*And, though you tell me I shall die,
You say not how or when or why <...>
For, sure as blackthorn bursts to snow,
Cancer in some of us will grow,
The tasteful crematorium door
Shuts out for some the furnace roar [92].*

Зазначена концептуальна метафора актуалізована й у такому фрагменті поетичного тексту:

*Death is no escape, ah no! only a doorway to the inevitable.
That's why the dogged, resistant old ones dare not die,
Dare not die! – they daren't go through the door! [139, p. 553];
Be careful, then, and be gentle about death.
For it is hard to die,
it is difficult to go through the door,
even when it opens [135].*

У наведених прикладах концепт СМЕРТЬ, актуалізований на мовному рівні лексемами *death* і *to die*, пояснюється у термінах концепту ЗАМКНУТИЙ ПРОСТІР, що об'єктивується у підкреслених біблійних образах-символах лексичними одиницями *doorway* і *door*.

→ СМЕРТЬ Є РОЗВАГА. Зазначена концептуальна метафора лежить в основі формування біблійного образу-символу *Lady Lazarus*, який є назвою поетичного тексту С. Плат [148]. Загальновідомо, що Лазар (*Lazarus*) у Святому Письмі є чоловіком, якого Ісус повернув до життя через чотири дні після смерті. Образ Лазара у Біблії є символом перемоги життя над

смертю, однак у проаналізованому поетичному тексті його символічний зміст дещо змінюється.

Біблійний образ-символ *lady Lazarus* у творі С. Плат функціонує лише у якості заголовка, а його концептуальне підґрунтя можливо виявити в результаті інтерпретаційно-текстового аналізу всього поетичного тексту. Протагоніст твору – тридцятирічна жінка, яка неодноразово намагалася покінчити життя самогубством, але щоразу виживала:

I have done it again.

One year in every ten

I manage it <...>

Soon, soon the flesh

The grave cave ate will be

At home on me

And I a smiling woman.

I am only thirty.

And like the cat I have nine times to die [148].

Смерть у творі змальовується як дещо звичне і нормальне для героїні:

The first time it happened I was ten.

It was an accident.

The second time I meant

To last it out and not come back at all [148].

Для головної героїні спроба самовбивства і повернення до життя є звичною справою, яка її захоплює і стала для неї розвагою, певним хоббі, в якому вона поступово стає професіоналом:

Dying

Is an art, like everything else.

I do it exceptionally well.

I do it so it feels like hell.

I do it so it feels real.

I guess you could say I've a call [148].

Біблійний образ-символ *lady Lazarus* імплікує ідею про жінку, яка постійно здійснює спроби суїциду, щоб її повертали до життя, оскільки це змушує оточуючих, в першу чергу чоловіків, звернути на неї увагу. Смерть стала для неї свого роду розвагою, яку вона не сприймає серйозно:

I am your opus,

I am your valuable,

The pure gold baby <...>

Out of the ash

I rise with my red hair

And I eat men like air [148].

Таким чином, у результаті проведеного аналізу виявлено, що в основі формування біблійного образу-символу *lady Lazarus* лежить концептуальна метафора СМЕРТЬ Є РОЗВАГА, царица мети якої, концепт СМЕРТЬ, об'єктивується лексемою *Lazarus* і лексемами *grave, to die, to last it out, dying*, які вживаються автором у тексті. Вербальними репрезентантами царини джерела у даному контексті є номінативні одиниці *an art, opus, it's the theatrical comeback*.

→ СМЕРТЬ Є РОЗРУХА. Ця концептуальна метафора об'єктивується біблійним образом-символом у поетичному тексті В.Б. Йейтса "The Second Coming" [162]. Словосполучення *the Second Coming* 'друге пришестя', що слугує заголовком твору і декілька раз вживається у самому тексті, є біблійним образом-символом, в основі якого лежить вірування християн в події, описані в Біблії – повернення Ісуса Христа, наприклад: *For the Son of Man is going to come in his Father's glory with his angels, and then he will reward each person according to what they have done. "Truly I tell you, some*

who are standing here will not taste death before they see the Son of Man coming in his kingdom." [105: 16]. Дріге пришествя також асоціюється з приходом антихриста, про що йдеться у Святому Письмі, наприклад: *Dear children, this is the last hour; and as you have heard that the antichrist is coming, even now many antichrists have come. This is how we know it is the last hour* [102: 2].

В Біблії сказано, що події, які передуватимуть другому пришествю принесуть загибель багатьох людей, тому ця подія є символом смерті, після якої можливе переродження і нове життя. Таким чином, у творі В.Б. Йейтса вираз *the Second Coming* є вербальним репрезентантом концепту СМЕРТЬ.

У самому поетичному тексті автор розкриває зміст цього концепту шляхом використання різних образних засобів і прямих номінацій, зокрема, у наведеному нижче фрагменті автор описує події, які, на його думку, свідчать про приближення другого пришествия:

*Turning and turning in the widening gyre
The falcon cannot hear the falconer;
Things fall apart; the centre cannot hold;
Mere anarchy is loosed upon the world <...>
The best lack all conviction, while the worst
Are full of passionate intensity.
Surely some revelation is at hand;
Surely the Second Coming is at hand* [162].

У даному контексті вираз *the falcon cannot hear the falconer* 'сокіл не чує сокольного' також є біблійним образом-символом. У тексті Біблії Бог порівнюється з птахом, який захищає віруючих, ніби своїх пташенят: *Like birds hovering overhead, the LORD Almighty will shield Jerusalem; he will shield it and deliver it, he will 'pass over' it and will rescue it* [100: 31]. Отже, у біблійному образі-символі *the falcon cannot hear the falconer* лексема *the*

falconer ‘сокольник’ символізує Бога, а *the falcon* ‘сокіл’ – сучасних людей, які перестали слухати і слідувати його заповідям. Загалом, цей образ разом з номінативними одиницями *the widening gyre* ‘вихор, що поширюється’, *things fall apart* ‘все руйнується’, *anarchy* ‘анархія, безлад’, *the best lack all conviction* ‘найкраще не має сили переконання’, *the worst are full of passionate intensity* ‘найгірше має велику силу’, *revelation* ‘апокаліпсис’, імплікує ідею про безлад і розруху не лише соціальних аспектів життя, але й моральних якостей сучасного суспільства. Таким чином, у зазначеному фрагменті поетичного тексту перелічені номінації об’єктивують концепт РОЗРУХА, у термінах якого осмислюється концепт СМЕРТЬ: СМЕРТЬ Є РОЗРУХА.

→ СМЕРТЬ Є НЕВІРА, наприклад:

Here is no water but only rock

Rock and no water and the sandy road <...>

If there were rock

And also water

And water

A spring

A pool among the rock

If there were the sound of water only

Not the cicada

And dry grass singing

But sound of water over a rock

Where the hermit-thrush sings in the pine trees

Drip drop drip drop drop drop drop

But there is no water [122].

У наведеному прикладі автор створив декілька біблійних образів-символів, в основі яких лежить дихотомія нероздільних у тексті Біблії символів – води та каменю.

У проілюстрованих поетичних рядках номінативні одиниці *water* ‘вода’, *spring* ‘джерело’, *pool* ‘водойма’ репрезентантують на вербальному рівні символ води. Номінації *sound of water* ‘звук води’, *drip drop* ‘звук крапель; крап-крап’ вказують, що у тексті йдеться про воду, яка не стоїть на місці, а знаходиться у постійному русі. Як було зазначено вище, у тексті Біблії текуча вода є символом життя, яке Бог віруючим людям. Оскільки у даному фрагменті тексту номінації на позначення цього символу вживаються із запереченням (*no water*) і в реченнях з нереальною умовою (*If there were rock and also water / and water / a spring / a pool among the rock; If there were the sound of water*), вони імплікують інформацію про відсутність життя, смерть. Номінативні одиниці *the sandy road* ‘пісчана, суха дорога’ і *dry grass* ‘суха трава’ додатково підкреслюють ідею відсутності води, тобто життя. Таким чином, перелічені номінації виступають вербальними репрезентантами концепту СМЕРТЬ.

Другим символом, на якому ґрунтуються виявлені біблійні образи-символи, є камінь, що у даному фрагменті тексту вербально втілений номінацією *rock* ‘скеля, камінь’. У тексті Євангелія камінь є символом церкви, віри в Бога: *Moreover, brethren, I do not want you to be unaware that all our fathers were under the cloud, all passed through the sea, all were baptized into Moses in the cloud and in the sea, all ate the same spiritual food, and all drank the same spiritual drink. For they drank of that spiritual Rock that followed them, and that Rock was Christ* [93: 10]. З наведеного фрагменту біблійного тексту зрозуміло, що вода, як життя, і камінь, як віра, не можуть існувати один без одного, вони завжди взаємопов’язані і взаємозалежні. Однак, у вищенаведеному фрагменті поетичного тексту

автором імпліковано ідею про відсутність води, оскільки камінь втратив для людей всяке значення – вони шукають воду (життя), забувши або не звертаючи уваги на камінь (віру). Таким чином, у даному контексті, номінація *rock* об’єктивує концепт НЕВІРА, у термінах якого осмислюється концепт СМЕРТЬ: СМЕРТЬ Є НЕВІРА.

Зазначена концептуальна метафора слугує концептуальним підґрунтям біблійного образу-символу у й наведеному нижче фрагменті поетичного тексту:

In death's other kingdom

Waking alone

At the hour when we are

Trembling with tenderness

Lips that would kiss

Form prayers to broken stone [118].

Лексема *stone* є ‘камінь’ є синонімом слова *rock* і у даному контексті виступає символом віри в Бога. Атрибутивна номінація *broken* ‘розбитий, зруйнований’, що використовується для опису зазначеного символу, імплікує ідею про відсутність віри у сучасному суспільстві. Отже, словосполучення *broken stone* актуалізує на вербальному рівні концепт НЕВІРА, який слугує цариною джерела у складі концептуальної метафори СМЕРТЬ Є НЕВІРА, де концепт СМЕРТЬ вербалізовано у поданому фрагменті номінативною одиницею *death's other kingdom*.

Концептуальна метафора СМЕРТЬ Є НЕВІРА лежить в основі формування біблійного образу-символу й у наведеному нижче фрагменті поетичного тексту:

Dry the pool, dry concrete, brown edged,

And the pool was filled with water out of sunlight,

And the lotos rose, quietly, quietly,

*The surface glittered out of heart of light,
And they were behind us, reflected in the pool.
Then a cloud passed, and the pool was empty [116].*

У проілюстрованому прикладі автор змальовує ситуацію, коли повна водойма опустошується після того, як з неба зникла хмара. Останній рядок наведеного прикладу *then a cloud passed, and the pool was empty* є біблійним образом-символом, при написанні якого автор апелював до двох біблійних символів – хмара і вода.

У тексті Біблії образ хмари на небі постає символом присутності Бога в житті людини, віри в нього. Про це йдеться, наприклад, у такому фрагменті: *When Moses went up on the mountain, the cloud covered it, and the glory of the LORD settled on Mount Sinai. For six days the cloud covered the mountain, and on the seventh day the LORD called to Moses from within the cloud. To the Israelites the glory of the LORD looked like a consuming fire on top of the mountain. Then Moses entered the cloud as he went on up the mountain* [97: 24].

Номінативна одиниця *a cloud passed* ‘хмара зникла’ імпліцитно вказує на відсутність Бога в житті сучасних людей, атеїзм і актуалізує на мовному рівні концепт НЕВІРА. Номінативна одиниця *the pool was empty* ‘пуста водойма’ втілює ідею про відсутність життя, оскільки одним із символічних значень води у Біблії є життя. Отже, зазначена номінація у даному контексті є вербальним репрезентантом концепту СМЕРТЬ. Таким чином, в основі формування виявленого біблійного образу-символу лежить концептуальна метафора СМЕРТЬ Є НЕВІРА: втрата віри призводить до духовного падіння і смерті.

→ СМЕРТЬ Є ОЧИЩЕННЯ, наприклад:

*And God said
Shall these bones live? shall these*

Bones live? And that which had been contained
In the bones (which were already dry) said chirping:
Because of the goodness of this Lady
And because of her loveliness, and because
She honours the Virgin in meditation,
We shine with brightness [115].

У наведених поетичних рядках біблійний образ-символ *that which had been contained / in the bones (which were already dry) said* ґрунтується на біблійному символі «висохлі кістки», що згадується у Старому Завіті: *The hand of the LORD was on me, and he brought me out by the Spirit of the LORD and set me in the middle of a valley; it was full of bones. He led me back and forth among them, and I saw a great many bones on the floor of the valley, bones that were very dry <...> Then he said to me: “Son of man, these bones are the people of Israel. They say, ‘Our bones are dried up and our hope is gone; we are cut off.’* [98: 37]. У Біблії висохлі кістки символізують духовну смерть людей. У проілюстрованих поетичних рядках номінативна одиниця *the bones (which were already dry)* також має це символічне значення і є вербальним репрезентантом концепту СМЕРТЬ.

Головний герой, від імені якого ведеться розповідь, сприймає смерть як певне благо, яке веде до очищення, про що свідчить інший біблійний образ-символ: *because of the goodness of this Lady / and because of her loveliness* <...> *we shine with brightness*. В основі цього образу лежить символічне значення чистоти, вербально втілюється лексемою *brightness*. У різних частинах Біблії чистота і білий колір асоціюються з духовним очищенням і правденістю, наприклад: “*Come now, let us settle the matter,*” *says the LORD. “Though your sins are like scarlet, they shall be as white as snow; though they are red as crimson, they shall be like wool* [100: 18]; *Fine linen, bright and clean, was given her to wear.*” (*Fine linen stands for the*

righteous acts of God's holy people.) [108: 19]. Таким чином, останній біблійний образ-символ імплікує концепт ОЧИЩЕННЯ, у термінах якого осмислюється концепт СМЕРТЬ: СМЕРТЬ Є ОЧИЩЕННЯ.

Отже, проведений аналіз фактичного матеріалу дає можливість стверджувати, що в досліджуваних англійськомовних поетичних текстах концептуальна площина біблійних образів-символів представлена концептами, з-поміж яких бінарні концепти ЖИТТЯ і СМЕРТЬ мають найбільшу кількість об'єктивацій. Кожен із зазначених концептів є цариною джерела реконструйованих концептуальних метафор, які лежать в основі формування біблійних образів-символів.

Концепт ЖИТТЯ, об'єктивований виявленими біблійними образами-символами, уподібнюється:

- *об'єктам неживої природи*: ДОРОГА, ДОВГА ДОРОГА, КОРИДОР, ТЕМНИЙ КОРИДОР;
- *абстрактним явищам*: ВИБІР, ЗРАДА, РОЗЧАРУВАННЯ, ПЕРЕМОГА, ПЕРЕМОГА НАД СМЕРТЮ, ВІРА.

Концепт СМЕРТЬ, що в проаналізованих текстах актуалізується біблійними образами-символами, уподібнюється:

- *живим істотам*: ЖИВА ІСТОТА, ЧОЛОВІК, ЛАКЕЙ, ЖІНКА;
- *стану людини*: СОН;
- *діяльності людини*: РОЗВАГА;
- *об'єктам неживої природи*: ЗАМКНУТИЙ ПРОСТІР;
- *абстрактним явищам*: ОЧИЩЕННЯ, НЕВІРА, РОЗРУХА, ТЕМРЯВА.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження ми дійшли таких висновків.

Поняття «образ» у лінгвістиці трактується як двопланове вживання мовних одиниць, при якому їх матеріальна форма актуалізує одночасно два значення – пряме і переносне. Образ може бути реалізований в мовних одиницях різних рівнів. Залежно від сфери застосування (мови або мовлення) мовознавці розрізняють образи мовні та мовленнєві. З точки зору когнітивної лінгвістики образ вивчається як лінгвокогнітивний текстовий конструкт, що інкорпорує предконцептуальну, концептуальну та вербальну іпостасі.

Словесний символ або слово-символ у лінгвістиці трактується як стійкий асоціативний комплекс, закріплений у свідомості людей, що існує в мовному значенні слова у вигляді низки сем культурно-стереотипного та архетипного характеру.

Образ-символ у лінгвістиці інтерпретується як різновид образу, в основі якого лежить трансформований та актуалізований символ. Образ-символ виражається номінативною одиницею, яка вжита у прямому значенні для позначення предмету, який щось символізує та асоціюється з іншим контекстом.

Біблійний образ-символ у контексті нашого дослідження визначаємо як різновид архетипного словесного поетичного образу, багатозначний лінгвокогнітивний текстовий конструкт, що є результатом поєднання біблійних символів та образних засобів, структура якого включає предконцептуальну, концептуальну та вербальну іпостасі. Біблійні образи-символи реалізують в досліджуваних поетичних текстах біблійні мотиви та сюжети, які є складниками християнської релігійної картини світу.

Розглянуті у дослідженні біблійні образи-символи поєднують в собі два плани – вербальний та концептуальний. Вербальна іпостась біблійних образів-символів є їх мовною актуалізацією, вираженням ідеї, смислу образу за допомогою мовних знаків у досліджуваних поетичних текстах.

У проаналізованих текстах англійськомовної поезії біблійні образи-символи актуалізуються на вербальному рівні за допомогою різних номінативних одиниць. Проведений аналіз мовних репрезентантів виявлених біблійних образів-символів уможливив їх опис та угруповання за структурно-семантичними характеристиками.

За структурою (кількістю слів-компонентів) біблійні образи-символи розподілено на дві групи: однокомпонентні та багатоконпонентні. У проаналізованому фактичному матеріалі група однокомпонентних мовних засобів репрезентації біблійних образів-символів включає загальні та власні іменники. Багатоконпонентні мовні засоби репрезентації досліджуваних образів представлені номінативними одиницями, утвореними за різними структурними моделями. Найпоширенішими структурними моделями у проаналізованих поетичних текстах є Noun + Noun, Adjective + Noun, Numeral + Gerund, Participle + Noun, Noun + Conjunction + Noun.

Аналіз мовних засобів репрезентації біблійних образів-символів за семантико-стилістичним критерієм (за типом семантичної транспозиції) уможливив їх класифікацію на три групи: засоби метафоричної номінації, засоби метонімічної номінації та образне порівняння як засіб номінації біблійни-образів-символів.

Засоби метафоричної номінації біблійних образів-символів, які є найбільш часто вживаними у проаналізованих поетичних текстах, класифіковано за двома критеріями: структурно-синтаксичним і морфологічним. За структурно-синтаксичними характеристиками

метафоричні номінації розподілено на однослівні, виражені словосполученням, реченням і цілим текстом. Аналіз метафор за морфологічними ознаками уможливив їх розподіл на іменникові та дієслівні.

Метонімія та образне порівняння як засоби номінації біблійних образів-символів є менш поширеними у проаналізованих поетичних текстах. За типом метонімічного перенесення виявлені метонімічні номінації у більшості випадків є метоніміями ознаки, структурно виражені словосполученнями. Образні порівняння, які слугують засобами номінації біблійних образів-символів, у проаналізованих поетичних текстах мають однотипну структуру: суб'єкт порівняння – знак порівняння – об'єкт порівняння.

Концептуальний план біблійних образів-символів в англійськомовних поетичних текстах ХХ-ХХІ століть розглядаємо як сукупність концептів і концептуальних тропів, які лежать в основі їх формування.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що досліджуваних поетичних текстах найбільшу кількість об'єктивацій мають бінарні концепти ЖИТТЯ і СМЕРТЬ, інші концепти актуалізуються незначною кількістю біблійних образів-символів, тому основну увагу в нашому дослідженні акцентовано саме на аналізі концептів ЖИТТЯ і СМЕРТЬ.

Кожен із зазначених концептів є цільовим доменом низки концептуальних метафор, які лежать в основі формування виявлених біблійних образів-символів. У проаналізованих текстах англійськомовної поезії концепт ЖИТТЯ, об'єктивований біблійними образами-символами, уподібнюється об'єктам неживої природи (ДОРОГА, ДОВГА ДОРОГА, КОРИДОР, ТЕМНИЙ КОРИДОР) і абстрактним явищам (ВИБІР, ЗРАДА, РОЗЧАРУВАННЯ, ПЕРЕМОГА, ПЕРЕМОГА НАД СМЕРТЮ, ВІРА).

Концепт СМЕРТЬ, актуалізований виявленими біблійними образами-символами, уподібнюється живим істотам (ЖИВА ІСТОТА, ЧОЛОВІК, ЛАКЕЙ, ЖІНКА), стану (СОН), діяльності людини (РОЗВАГА), об'єктам неживої природи (ЗАМКНУТИЙ ПРОСТІР), абстрактним явищам (ОЧИЩЕННЯ, НЕВІРА, РОЗРУХА, ТЕМРЯВА).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдеенко И.А. Символ и художественный образ. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2014. № 1 (31). Часть 1. С. 15–18. URL: http://scjournal.ru/articles/issn_1997-2911_2014_1-1_02.pdf
2. Аверинцев С.С. Символ. *Литературный энциклопедический словарь* / под общ. ред. В.М. Кожевникова. Москва: Советская энциклопедия, 1987. С. 378–379.
3. Авксентьев Л.Г., Філон М.І. Вербальні символи української мови: спроба типологічного опису. *А.А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей: материалы Всесоюз. науч. конф.* Харьков: ХГУ, 1991. Ч. I. С.148–150.
4. Айснер Л.Ю. К вопросу исследования символа в лингвистике и семиотике. *Челябинский гуманитарий*. 2009. № 2. С. 25–29. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-issledovaniya-simvola-v-lingvistike-i-semiotike>
5. Андрієнко Л.О. Генеза та особливості структури поетичної метафори бароко: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Національна академія наук України Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ, 1997. 24 с.
6. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания. *Вопросы языкознания*. 1995. № 1. С. 37–66.
7. Аристотель. Сочинения в четырех томах. Т. 1. Москва: Мысль, 1976. 550 с.
8. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: учебное пособие. Ленинград: Просвещение, 1981. 295 с.
9. Арутюнова Н.Д. Метафора и дискурс. *Теория метафоры: сборник статей*. Москва: прогресс, 1990. С. 5–32.

10. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. Москва: Языки русской культуры, 1999. 326 с.
11. Афанасьева Н.А. Символы как семиотические концепты языковой «модели мира» М. Цветаевой: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 – русский язык / Череповецкий государственный университет. Череповец, 2001. 22 с.
12. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва: УРСС: Едиториал, 2004. 571 с.
13. Балабан О.О. Метафора як семантична універсалія. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2008. Вип. 1 С. 81–87.
14. Белехова Л.І. Види мапування як лінгвокогнітивної операції формування новообразів. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. 2011. Випуск 3. С. 21–24.
15. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... доктора филол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2002. 476 с.
16. Белехова Л.І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської поезії): монографія. Херсон: Айлант, 2002. 368 с.
17. Библейская энциклопедия Брокгауза. URL: <http://bible-facts.ru/bibleyskaya-enciklopediya.html>
18. Библейский словарь Нюстрема. URL: <http://mikhaylovskoye2.blagochin.ru/files/2017/04/Biblejskij-slovar-Njustrema.pdf>

19. Вайсгербер Й.Л. Родной язык и формирование духа. Москва: УРСС Эдиториал, 2004. 232 с.
20. Валгина Н.С. Теория текста. URL: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook029/01/index.html?part-015.htm>
21. Вербицька О.А. Ономазіологічні функції синестезійної метафори в українській мові (на матеріалі прикметників відчуття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 / Харківський державний педагогічний інститут імені Г.С. Сковороди. Харків, 1993. 24 с.
22. Виноградов В.В. Стилистика, теория поэтической речи, поэтика. Москва: Изд-во Академии наук СССР, 1963. 256 с.
23. Горпинич В.О. Морфологія української мови: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
24. Горчак Т.Ю. Словесний образ-символ в американській поезії ХХ століття: когнітивно-семіотичний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови / Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2009. 214 с.
25. Горчак Т.Ю. Словесний образ-символ: семіотичний і когнітивний аспекти. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія.* 2011. Випуск 22. С. 20–24.
26. Григорьева Л.Л. Религиозная картина мира и ее отображение во фразеологии. Альманах современной науки и образования. 2008. № 8(15). Ч. 2. С. 45–48.
27. Губайдуллина И.И., Чурилина Л.Н. Типология метафоры: к вопросу об основаниях. *Научное сообщество студентов XXI столетия. Гуманитарные науки:* сб. ст. по мат. XLII междунар. студ. науч.-практ. конф. Новосибирск, 2016. Вып. № 5. С. 530–535.

28. Дудецкая С.Г. Метафоризация как способ терминообразования (на материале английской терминологии черепно-челюстно-лицевой хирургии и стоматологии): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Самарский государственный медицинский университет. Самара, 2007. 24 с.
29. Єщенко Т.А. Метафора в українській поезії 90-х років ХХ ст.: автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Запорізький державний університет. Запоріжжя, 2001. 18 с.
30. Захарова Т.В. Термин «картина мира» в современных лингвистических исследованиях. Слово, высказывание, текст в когнитивном, прагматическом и культурологическом аспектах: сб. ст. участников IV междунар. науч. конф. 25-26 апр. 2008, Т.2. Челябинск: ООО «Изд-во РЕКПОЛ», 2008. С. 118–121.
31. Илюхина Н.А. Метафорический образ в семасиологической интерпретации: монография. М.: Флинта: Наука, 2010. 320 с.
32. Колесов В.В. Философия русского слова. Санкт-Петербург: ЮНА, 2002. 447 с.
33. Кондакова И.А. Образные средства, содержащие топонимы, в английском языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки» / Вятский государственный гуманитарный университет. Киров, 2004. 225 с.
34. Кравець Л.В. Семантико-граматична структура метафори (на матеріалі поетичних творів М. Зерова): автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. Київ, 1997. 17 с.
35. Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. Краткий словарь когнитивных терминов / под общ. ред. Е.С. Кубряковой. Москва: Издательство МГУ, 1996. 245 с.

36. Куровська О.С. Поняття «символ» у конкретно-історичному вимірі. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2006. №52. URL: https://www.filosof.com.ua/Jornel/M_52/Kurovska.htm.
37. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафори, котрими ми живём. Москва: УРСС, 2004. 253 с.
38. Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф. Москва: Издательство Московского университета, 1982. 480 с.
39. Мазурчук А.Ф. Про символ і його сприйняття в художніх системах. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2002. Вип. 6. С. 96–99.
40. Маслова В.А. Лингвокультурология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 208с.
41. Маслова В. Статус картины мира и ее типы в антропоцентрической парадигме. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2013. Вип. 18. С. 28–35.
42. Мезенин С.М. Образность как лингвистическая теория. *Вопросы языкознания*. 1986. №6. С. 48–57.
43. Мороховский А.Н., Воробьёва О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. Київ: Вища школа, 1991. 272 с.
44. Ніконова В.Г. Трагедійна картина світу в поезії Шекспіра: монографія. Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП, 2007. 364 с.
45. Новая философская энциклопедия: В 4-х т. / под. ред. В.С. Степина, А.А. Гусейнова, Г.Ю. Семигина, А.П. Огурцова. Т. 3. Москва: Мысль. 2010. 692 с.
46. Новейший философский словарь / гл. ред. и сост. А.А. Грицанов. Минск: Современный литератор, 2007. 816 с.

47. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. Москва: АСТ: Восток-Запад, 2010. 314 с.
48. Пустовіт Л.О. Засоби вираження метафори. *Культура слова*. 1976. Вип. 11. С. 34–42.
49. Рикёр П. Живая метафора. Теория метафоры. Москва: Прогресс, 1990. С. 194–200.
50. Сагитдинова Т.К. Понятие картины мира в контексте различных наук. *Гуманитарные исследования*. 2017. №4 (17). С. 36–38.
51. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.
52. Серебренников Б.А. Роль человеческого фактора в языке: язык и мышление. Москва: Наука, 1988. 244 с.
53. Середницька А.Я. Відмінності між мовною і концептуальною картинами світу з погляду сучасного мовознавства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2016. № 21. Т. 1. С. 69–71.
54. Серль Р.Дж. Метафора. *Теория метафоры*: сб. науч. трудов. Москва: Прогресс, 1990. С. 307–342.
55. Сімович О.І. Семантична характеристика традиційних слів-символів в українській мові: дис. ... канд. філ. наук: 10.02.01 – українська мова / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 1999. 222 с.
56. Скопич Н.П. Теория концептуальной метафоры. URL: <http://old.utmn.ru/docs/9564.pdf>.
57. Слобода Н.В. Синтаксис поетичної метафори: монографія. Донецьк, 2011. 136 с.

58. Смирнова М.С. Релігійна складова мовної картини світу. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. 2014. Вип. 692. С. 250–254.
59. Солодилова И.А. Смысл художественного текста. Словесный образ как актуализатор смысла. Оренбург: ГОУ ОГУ, 2004. 153с.
60. Солодуб Ю.П. Текстобразующая функция символа в художественном произведении. *Филологические науки*. 2002. №2. С. 46–55.
61. Стрельник О.Н. Философия: учебное пособие. Москва: Юрайт-Издат, 2008. 335 с.
62. Сукаленко Н.И. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира. Київ: Наукова думка, 1992. 164 с.
63. Торчинський М.М. Структура онімного простору української мови: монографія. Хмельницький: Авіст, 2008. 550 с.
64. Удинська А.Г. Метонімічні переноси на позначення людини в англійській та українській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / Донецький національний університет, 2007. 21 с.
65. Философский словарь / сост. и гл. ред. Д. Жюлиа. Москва: Международные отношения, 2000. 544 с.
66. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. В.І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 750 с.
67. Хаботнякова П.С. Лінгвальна репрезентація біблійних образів-символів в англomовному містичному трилері: когнітивно-прагматичний аспект (на матеріалі творів Френка Перетті): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Запорізький державний університет. Запоріжжя, 2019. 294 с.
68. Черданцева Т.З. Метафора и символ во фразеологических единицах. *Метафора в языке и тексте*. Москва: Наука, 1988. С. 78–92.

69. Шелестюк Е.В. Символ versus троп: сравнительный анализ семантики. *Филологические науки*. 2001. №6. С. 50–58.
70. Шульская О.В. О символе в поэзии А. Межирова и Е. Винокурова. *Лингвистика и поэтика*. Москва: Наука, 1979. С. 255–274.
71. Booker C. *The Seven Basic Plots: Why We Tell Stories*. London: Christopher – Continuum International Publishing Group, 2005. 736 p.
72. Dictionary of Biblical Imagery / Eds. L. Ryken, J.C. Wilhoit, T. Longman III. InterVarsity Press, 2010. URL: https://www.academia.edu/27124801/Dictionary_of_BIBLICAL_IMAGERY
73. Fauconnier G. *Mappings in Thought and Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 205 p.
74. Fauconnier G., Turner M. Conceptual Integration Networks. *Cognitive Science*. 1998. Vol. 22(2). P. 133–187.
75. Fauconnier G., Turner M. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: New York Basic Books, 2002. 440 p.
76. Gibbs Jr., Raymond W. Why many concepts are metaphorical. *Cognition*. 1996. №61. P. 309–319.
77. Grady J. Theories are buildings revisited. *Cognitive Linguistics*. 1997. Vol. 8(4). P.267–290.
78. Grady J., Taub S., Morgan S. Primitive and Compound Metaphors. *Conceptual Structure, Discourse and Language* / ed. by A. Goldberg. Stanford, CA, 1996. P.177–187.
79. Kuhn T.S. *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago University Press, 1996. 226 p.

80. Lakoff G. The contemporary theory of metaphor. *Metaphor and Thought* / ed. Andrew Ortony. Cambridge: Cambridge University Press, 1993. P. 202–251.
81. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh: the Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. New-York: New York Basic Books, 1999. 624 p.
82. Mac Cormac E. R. *A Cognitive Theory of Metaphor*. MIT Press, 1989. 264 p.
83. *Macmillan English Dictionary*. URL: <http://www.macmillandictionaries.com/>
84. Mann W.F. *The Templar Meridians: The Secret Mapping of the New World*. Simon and Schuster, 2006. 336 p.
85. Osman J. *Truth or Territory: A Biblical Approach to Spiritual Warfare*. Idaho: Kootenai Community Church, 2015. 254 p.
86. Ritchie L. D. «Argument is War» – Or is it a Game of Chess? Multiple Meanings in the Analysis of Implicit Metaphors. *Metaphor and Symbol*. 2003. Vol. 18(2). P. 125–146.
87. Ritchie L. D. Common Ground in Metaphor Theory: Continuing the Conversation. *Metaphor and Symbol*. 2004. Vol. 19(3). P. 233–244.
88. *The Oxford Advanced Learner's Dictionary*. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
89. The Types and Symbols of the Bible. URL: <http://www.newfoundationspubl.org/types.htm>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

90. Aiken C. The House of Dust. URL: https://www.goodreads.com/author/quotes/345967.Conrad_Aiken

91. Ayala E. When Life Is Hard To Bear. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/when-life-is-hard-to-bear/>
92. Betjeman J. Loneliness. URL: <https://allpoetry.com/poem/8493395-Loneliness-by-Sir-John-Betjeman>
93. Bible. The Book of 1 Corinthians. URL: <https://www.christianity.com/bible/bible.php?book=46&ver=niv>
94. Bible. The Book of 1 John. URL: <https://www.biblestudytools.com/1-john/>
95. Bible. The Book of 2 Thessalonians. URL: <https://www.biblestudytools.com/2-thessalonians/>
96. Bible. The Book of Ephesians. URL: <https://www.biblestudytools.com/ephesians/>
97. Bible. The Book of Exodus. URL: <https://www.biblestudytools.com/exodus/>
98. Bible. The Book of Ezekiel. URL: <https://www.biblestudytools.com/ezekiel/>
99. Bible. The Book of Genesis. URL: http://www.vatican.va/archive/bible/genesis/documents/bible_genesis_en.html
100. Bible. The Book of Isaiah. URL: <https://www.biblestudytools.com/isaiah/>
101. Bible. The Book of Job. URL: <https://biblescripture.net/Job.html>
102. Bible. The Book of John. URL: <https://www.biblestudytools.com/john/>
103. Bible. The Book of Jude. URL: <https://www.biblestudytools.com/jude/>
104. Bible. The Book of Luke. URL: <https://www.biblestudytools.com/luke/>
105. Bible. The Book of Matthew. URL: <https://www.biblestudytools.com/matthew/>

106. Bible. The Book of Numbers. URL:
<https://www.biblestudytools.com/numbers/>
107. Bible. The Book of Psalms. URL:
<https://www.biblestudytools.com/psalms/>
108. Bible. The Book of Revelation. URL:
<https://www.biblestudytools.com/revelation/>
109. Bible. The Book of Song of Songs. URL:
<https://www.biblestudytools.com/song-of-solomon/>
110. Cacciotti J. Life. URL: <https://www.techjunkie.com/poems-about-life/>
111. Chesterton G.K. The Donkey. URL:
<https://www.poetryfoundation.org/poems/47918/the-donkey>
112. Crane S. Upon the road of my life. URL:
<https://www.techjunkie.com/poems-about-life/>
113. Dylan T. Do not go gentle into that good night. URL:
<https://poets.org/poem/do-not-go-gentle-good-night>
114. Eliot T.S. A Song for Simeon. URL: <https://www.poeticous.com/t-s-eliot/a-song-for-simeon>
115. Eliot T.S. Ash Wednesday. URL:
http://famouspoetsandpoems.com/poets/t_s_eliot/poems/15133
116. Eliot T.S. Burnt Norton. URL:
<http://www.paikassociates.com/pdf/fourquartets.pdf>
117. Eliot T.S. East Coker (No. 2 of 'Four Quartets'). URL:
<http://www.paikassociates.com/pdf/fourquartets.pdf>
118. Eliot T.S. Hollow People. URL: <http://www.uspoetry.ru/poem/44>
119. Eliot T.S. Journey of the Magi. URL:
<https://www.poetryinvoice.com/poems/journey-magi>

120. Eliot T.S. The Love Song of J. Alfred Prufrock. URL:
<https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/poems/44212/the-love-song-of-j-alfred-prufrock>
121. Eliot T.S. The Rock. URL:
<https://www.poetrynook.com/poem/choruses-%C3%B4%C3%A7%C2%A3the-rock%C3%B4%C3%A7%C3%B8>
122. Eliot T.S. The Waste Land. URL:
<https://www.poetryfoundation.org/poems/47311/the-waste-land>
123. Eliot T.S. Little Gidding. URL:
<http://www.columbia.edu/itc/history/winter/w3206/edit/tseliotlittlegidding.html>
124. Etchells D.R. Juda's Tree. URL:
<http://evangelicaluniversalist.blogspot.com/2008/06/judas-tree-by-ruth-etchells.html>
125. Frost R. Directive. URL:
<https://www.poemhunter.com/poem/directive-2/comments/>
126. Frost R. Nothing Gold Can Stay. URL:
<https://www.poetryfoundation.org/poems/148652/nothing-gold-can-stay-5c095cc5ab679>
127. Frost R. Stopping by Woods on a Snowy Evening. URL:
<https://www.poetryfoundation.org/poems/42891/stopping-by-woods-on-a-snowy-evening>
128. Frost R. The Road Not Taken. URL:
<https://www.poetryfoundation.org/poems/44272/the-road-not-taken>
129. Frye M.E. Do Not Stand at My Grave and Weep. URL:
http://www.yourdaily poem.com/listpoem.jsp?poem_id=322

130. Hecht A. Naming the Animals. URL: <https://writersalmanac.publicradio.org/index.php%3Fdate=2008%252F06%252F26.html>
131. Joyce J. My Dove, My Beautiful Dove. URL: http://www.poetry-archive.com/j/my_dove_my_beautiful_one.html
132. Knott B. Death. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/42923/death-56d221948803d>
133. Lally M. Forbidden Fruit. URL: <https://poets.org/poem/forbidden-fruit>
134. Langford A. Life Sentence. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/life-sentence/>
135. Lawrence D.H. All Souls' Day. URL: https://www.lieder.net/lieder/get_text.html?TextId=117610
136. Lawrence D.H. Grief. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poetrymagazine/browse?contentId=12998>
137. Lawrence D.H. Shadows. URL: <https://danieldavidwallace.com/2008/04/30/shadows-dh-lawrence/>
138. Lawrence D.H. Snake. URL: <https://poets.org/poem/snake-0>
139. Lawrence D.H. The Complete Poems of D.H. Lawrence. Wordsworth Edition, 1994. 660 p.
140. Lawrence D.H. The Shadow of Death. URL: <https://www.poetrynook.com/poem/shadow-death-0>
141. Lewis C.S. Death in Battle. URL: <https://www.poeticous.com/c-s-lewis/death-in-battle>
142. McPherson T. Life is a Corridor. URL: <https://allpoetry.com/poem/14682869-Life-is-a-Corridor-by-Tommy-McPherson>

143. Millay E.S.V. Conscientious Objector. URL:
http://bactra.org/Poetry/Millay/Conscientious_Objector.html
144. Muchori Ch. Kiss me again Judas. URL:
<https://www.powerpoetry.org/poems/kiss-me-again-judas>
145. Natarajan P. Life. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/life-232/>
146. Newbolt H. The Death of Admiral Blake. URL:
https://www.poemhunter.com/i/ebooks/pdf/sir_henry_newbolt_2004_9.pdf
147. Oliver M. Heron Rises from the Dark, Summer Pond. URL:
http://famouspoetsandpoems.com/poets/mary_oliver/poems/15834
148. Plath S. Lady Lazarus. URL:
<https://www.poetryfoundation.org/poems/49000/lady-lazarus>
149. Ransom J.C. Piazza Piece. URL:
<https://www.poemtree.com/poems/PiazzaPiece.htm>
150. Sandburg C. Basket. URL: <https://allpoetry.com/Basket>
151. Sayers D.L. Against Ecclesiasts. URL:
<http://digital.library.upenn.edu/women/sayers/cathtales/dls-cathtales.html#just>
152. Sayers D.L. Carol for Oxford. URL:
<http://digital.library.upenn.edu/women/sayers/cathtales/dls-cathtales.html#just>
153. Sayers D.L. Justus Judex. URL:
<http://digital.library.upenn.edu/women/sayers/cathtales/dls-cathtales.html#just>
154. Sayers D.L. Pantas Elkyso. URL:
<http://digital.library.upenn.edu/women/sayers/cathtales/dls-cathtales.html#just>

155. Service R.W. Death in the Arctic. URL: <http://eng-poetry.ru/PoemE.php?PoemId=10539>
156. Sexton A. Courage. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/courage-8/>
157. Sexton A. The Author of the Jesus Papers Speaks. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/the-author-of-the-jesus-papers-speaks/>
158. Shapiro K. The Recognition Of Eve. URL: <https://thevalueofsparrows.com/2015/01/21/poetry-the-recognition-of-eve-by-karl-shapiro/>
159. Whitman W. Song of the Open Road. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/48859/song-of-the-open-road>
160. Wright J. Saint Judas. URL: http://famouspoetsandpoems.com/poets/james_wright/poems/10926
161. Yeats W.B. Sailing to Byzantium. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/43291/sailing-to-byzantium>
162. Yeats W.B. The Second Coming. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/43290/the-second-coming>